

4.	zając szarak	-	N	-	Nadal widoczne są skutki załamania populacji zaistniałego w latach 70- i 80-tych na terenie całej Europy Środkowej. Jednakże zając w trakcie inwentaryzacji przyrodniczej w granicach gminy Świerzno był spotykany kilkakrotnie w różnych częściach gminy. Nie można uznać go za gatunek często występujący..
5.	wiewiórka	-	N	OG	Bywa obserwowana w parku w Świerznie, informowano o jej wyst. w parku w Stuchowie.
6.	lis	-	-	-	Liczebność jego należy ocenić na co najmniej 10 rodzin. Natomiast dane łowieckie świadczą o jego znacznie liczniejszym występowaniu.
7.	jenot	-	-	-	Stwierdzono go w dolinie Stuchowskiej Strugi. Pierwsze stwierdzenie i obecność jenota znane są z początku lat 60. Obecnie nadal obserwowany jest wzrost liczebności.
8.	borsuk	-	N	-	Stwierdzony w Niczonowskiej Puszczy. Występowanie borsuka na terenie gminy Świerzno było wykazywane także przez myśliwych. Jego populację w tej gminie należy ocenić na 2 - 3 rodziny. Natomiast dane łowieckie świadczą o jego licznym występowaniu..
9.	gronostaj	-	N	OG	Zaobserwowany w dolinie Stuchowskiej Strugi.
10.	norka amerykańska	-	-	-	Bytuje w Stuchowskiej Strudze.
11.	wydra	V,R	INT, PCZ,N	OG	Obecność wydry stwierdzono w Stuchowskiej Strudze, Wołczy, Niemicy, Świńcu.
12.	kuna domowa	-	-	-	Świerznie (co najmniej 2 stanowiska), Gostyniu i Ciesławiu. Należy przypuszczać, że gatunek ten bytuje w obrębie każdej miejscowości, na co wskazują informacje od mieszkańców tych miejscowości.
13.	kuna leśna	-	N	-	Występuje w obrębie kompleksu leśnego Niczonowskiej Puszczy, Lasu Ruiny.

a) inne gatunki ssaków, których występowanie jest prawdopodobne w gminie Świerzno

ryjówka aksamitna - *Sorex araneus*

ryjówka malutka - *Sorex minutus*

rzęsorek rzeczek - *Neomys fodiens*

Dane literaturowe, w tym pochodzące m. in. z „Atlasu”, potwierdzają występowanie tych owadożernych ssaków na Pobrzeżu Bałtyku, w tym w rejonie gminy Świerzno.

W trakcie trwania inwentaryzacji nie zaobserwowano tych gatunków.

królik - *Oryctolagus cuniculus*

Dane z „Atlasu” świadczą o występowaniu tych zającokształtnych w granicach gminy Świerzno.

W trakcie trwania inwentaryzacji nie stwierdzono żywych zwierząt, jak i nor świadczących o jego występowaniu. Również dane łowieckie nie potwierdzają jego obecności.

piżmak - *Ondatra zibethicus*

Gatunek obcy, rozprzestrzeniający się już kilkadziesiąt lat. Dane z „Atlasu” świadczą o występowaniu tego gatunku w granicach gminy Świerzno.

W trakcie inwentaryzacji przyrodniczej nie stwierdzono jego obecności. Natomiast dane łowieckie świadczą o jego licznym występowaniu.

tchórz zwyczajny - *Mustela putorius*

Dane z „Atlasu” świadczą o jego występowaniu w granicach gminy Świerzno.

W trakcie trwania inwentaryzacji nie stwierdzono tchórza, ani jego śladów świadczących o obecności tego gatunku.

Natomiast dane łowieckie świadczą o jego występowaniu. Jednakże można mieć wątpliwości czy są one rzetelne. Nie jest wykluczone, że tchórz jest mylony z innymi łasicowatymi.

łasica - *Mustela nivalis*

Dane z „Atlasu” świadczą o występowaniu tego przedstawiciela łasicowatych w granicach gminy Świerzno. W trakcie trwania inwentaryzacji nie obserwowano tego gatunku, co nie świadczy o tym, że go nie ma. Natomiast wg informacji służb leśnych, gatunek ten bytuje w granicach gminy Świerzno, jednakże miejsc występowania nie ustalono.

b) charakterystyka teriofauny gminy Świerzno

Zebrane w trakcie trwania inwentaryzacji dane terenowe uzupełnione o dane literaturowe pozwoliły na stwierdzenie, że w granicach gminy Świerzno lub w jej sąsiedztwie bytuje lub pojawia się co najmniej **26 gatunków ssaków**.

Przeprowadzona waloryzacja obszaru tej gminy dowodzi także, że kilka gatunków ssaków owadożernych i gryzoni jest zagrożona w swoim istnieniu, a kilku z nich nie stwierdzono od szeregu lat. W obrębie tego obszaru brak jest większych drapieżników - wilka i rysia. Największymi więc drapieżcami tu występującymi są lis i borsuk. Pojedyncze stanowisko tego ostatniego stwierdzono w rejonie Niczonowskiej Puszczy. Natomiast lis jest gatunkiem stosunkowo licznie występującymi. Stwierdzono też obecność jenota, którego liczebność wzrasta.

Zdecydowanie niewystarczająca jest ocena stanu populacji nietoperzy. Dla zebrania reprezentatywnych danych niezbędne jest używanie sprzętu echolokacyjnego.

W efekcie inwentaryzacji stwierdzono, że na terenie gminy Świerżno występują lub mogą występować gatunki ssaków chronionych, ginących lub zagrożonych wyginięciem, w tym:

- 9 gatunków zaliczanych do chronionych zgodnie z Rozporządzeniem MOŚZNiL z 1995 r. (Dz. U. Nr 13, poz. 61),
- 2 gatunki, tj. gacka brunatnego (g. wielkouch) i wydrę wykazano z Europejskiej czerwonej listy zwierząt zagrożonych wyginięciem (wg Wajdy i Żurka),
- tylko 1 gatunek, tj. wydrę wykazano z Czerwonej listy zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński 1992);
- tylko 1 gatunek, tj. wydrę wykazano z Polskiej czerwonej księgi zwierząt,
- 11 gatunków wpisanych do Czerwonej księgi zwierząt Pomorza Szczecińskiego (Zyska 1996);
- 15 gatunków wpisanych na listę Konwencji Berneńskiej,
- 5 gatunków, tj. nietoperze, wydra, kuna leśna i borsuk wpisanych jest na listę Dyrektywy UE tzw. Habitatowej,
- 10 gatunków wpisanych na czerwoną listę Meklemburską.

c) strefy faunistyczne ważne dla teriofauny

Przeprowadzona inwentaryzacja i waloryzacja tego obszaru pod kątem teriofauny pozwala na stwierdzenie, że na obszarze gminy Świerżno można wyodrębnić 10 stref mających istotne znaczenie dla fauny ssaków. Są nimi:

Symbol strefy	Położenie strefy	Charakter siedliska	Gatunki związane ze strefą
T 1	pradolina pomorska w obrębie doliny Kanału Łądkowskiego,	zagospodarowane łąki, w części okresowo podtapiane, miejscami porośnięte krzakami	ważna dla drobnych gryzoni, łasicowatych, psowatych oraz nietoperzy,
T 2	kompleks leśny Niczonowskiej Puszczy i Lasu wraz z przyległymi otwartymi terenami podmokłymi	duży kompleks leśny wraz z lokalnymi obniżeniami, małymi ciekami, torfowiskami	ważna dla drobnych gryzoni, łasicowatych, psowatych, nietoperzy,
T 3	kompleks leśny Ruiny Leśne, Lasu na Starym Margowie oraz koło Ciesławia z przyległymi otwartymi terenami podmokłymi	duży kompleks leśny wraz z lokalnymi obniżeniami, małymi ciekami, torfowiskami	ważna dla drobnych gryzoni, łasicowatych, psowatych, nietoperzy,

T 4	dolina Stuchowskiej Strugi	dolina rzeczna wraz z zagospodarowanymi łąkami w części okresowo podtapianymi, miejscami porośnięte krzakami, sąsiadująca z kompleksem leśnym,	ważna dla drobnych gryzoni, łasicowatych, psowatych i nietoperzy,
T 5	dolina Niemicy	dolina rzeczna wraz z zagospodarowanymi łąkami w części okresowo podtapianymi, miejscami porośnięte krzakami, sąsiadująca z kompleksem leśnym	ważna dla drobnych gryzoni, łasicowatych, psowatych i nietoperzy,
T 6	dolina Świńca	dolina rzeczna wraz z zagospodarowanymi łąkami w części okresowo podtapianymi, miejscami porośnięte krzakami	ważna dla drobnych gryzoni, łasicowatych, psowatych i nietoperzy,
T 7	dolina Wołczy	dolina rzeczna wraz z zagospodarowanymi łąkami w części okresowo podtapianymi, miejscami porośnięte krzakami, sąsiadująca z kompleksem leśnym	ważna dla drobnych gryzoni, łasicowatych, psowatych i nietoperzy,
T 8	łąki i pola pomiędzy Będziszewem i Kępicą	łąki i pola i niewielkimi zadrzewieniami pociętymi małymi ciekami	ważna dla drobnych gryzoni, łasicowatych, psowatych i nietoperzy,
T 9	śródlęgne łąki i pola w obrębie Gostyńca	obszar pól uprawnych i użytków zielonych	ważna dla drobnych gryzoni, łasicowatych, psowatych i nietoperzy,
T 10	Łabędzie Bagno	kompleks oczek leżących w zatorfionej dolinie	ważna dla drobnych gryzoni, łasicowatych, psowatych i nietoperzy,

d) zwierzyna łowna

Do gatunków łownych należy zaliczyć te, które można pozyskiwać dozwolonymi metodami, zgodnie z ustawą o rybactwie śródlądowym oraz ustawą Prawo łowieckie.

Zgodnie z pierwszą z nich mogą być pozyskiwane, z zachowaniem okresów ochronnych oraz narzędzi połowowych, wszystkie stwierdzone w tej gminie gatunki ryb oraz raków.

Część ze stwierdzonych tu gatunków ptaków i ssaków zgodnie z ustawą Prawo łowieckie stanowi gatunki łowne. Na obszarze gminy gospodarka łowiecka prowadzona jest w ramach 5 obwodów łowieckich, o nr 2, 3, 4, 12, 13, których granice nie pokrywają się z granicami gminy, stąd też prezentowane poniżej wielkości wg stanu na 31 marca 1998 r. nie tyczą tylko tej gminy ale także terenów sąsiadujących z nią.

L.p.	Gatunek	Liczebność w obwodzie nr				
		2	3	4	12	13
1.	borsuk	30	?	0	20	?
2.	dzik	80	40	35	105	120
3.	jeleń europejski	26	9	8	26	96
4.	kuny	30	?	0	20	?
5.	kuropatwa	30	?	0	100	70
6.	lis	80	?	0	40	110
7.	piżmak	300	?	0	100	?
8.	sarna	510	350	275	500	650
9.	tchórz	10	?	0	20	?
10.	zając szarak	60	?	0	30	85

Warto nadmienić, że w obrębie tej gminy występują także inne gatunki, które także są obiektem polowań lub odłowów, jako, że zostały umieszczone na liście zwierząt łownych. Do nich należą gęsi: gęgawa, zbożowa i białoczelna, krzyżówka, cyraneczka, głowienka, czernica, łyska, słonka, bażant i grzywacz. Jednakże gatunki te nie zostały umieszczone w łowieckich planach hodowlanych. Ponadto w najbliższym czasie należy oczekiwać, iż w związku z nowelizacją ustawy Prawo łowieckie nowe gatunki ssaków znajdą się na liście zwierząt łownych.

3. Waloryzacja fauny gminy Świerzno

3.1. Gatunki wymarłe, chronione, ginące i zagrożone wyginięciem

Większość ze stwierdzonych zwierząt kręgowych tu się rozradzających, bo aż 128, to gatunki objęte ochroną prawną na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Wśród bezkręgowców tylko 7 objętych jest takim statusem. Ponadto stwierdzono tu gatunki chronione na podstawie ustawy Prawo łowieckie i ustawy o rybactwie śródlądowym.

Zgromadzone dane inwentaryzacyjne oraz dane literaturowe i źródłowe pozwoliły na wyciągnięcie pewnych wniosków odnośnie zasobów fauny na badanym obszarze. Tak więc:

1. Obecnie nie stwierdzono tu żadnego gatunku uznanego za wymarły w skali województwa szczecińskiego, zachodniopomorskiego, Polski czy też Europy.
2. Stwierdzono tu dawniej gatunki, których nie zarejestrowano w trakcie trwania inwentaryzacji. Dotyczy to np. kilku gatunków ptaków, m. in. siewkowców, a być może dudka i sowy błotnej.

3. Występują, występowały lub mogą występować gatunki zwierząt bezkręgowców i kręgowców chronione, ginące lub zagrożone wyginięciem. I tak ustalono :
- 6 gatunków wykazano z Europejskiej czerwonej listy zwierząt zagrożonych wyginięciem (wg Wajdy i Żurka),
  - 12 gatunków wykazano z Czerwonej listy zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński 1992);
  - 9 gatunków wykazano z Polskiej czerwonej księgi zwierząt (Głowaciński 1992),
  - 48 gatunków wpisanych na Czerwoną księgę zwierząt Pomorza Szczecińskiego (Zyska 1996),
  - 132 gatunki wpisane na listę Konwencji Berneńskiej,
  - 17 gatunków wpisanych jest na listę Dyrektywy UE tzw. Habitatową,
  - 36 gatunków, wpisanych jest na listę Dyrektywy UE tzw. Ptasiej,
  - 62 gatunki wpisane na czerwoną listę Meklemburską.

Reasumując w trakcie przeprowadzonych całorocznych obserwacji w tej gminie stwierdzono tu bytowania lub też zgromadzono dane o występowaniu:

	liczba stwierdzonych gatunków							
	gatunki	Stat. och. gat.	Cz. list. Europ	Cz. list. PL	Cz. list. Pom.	Cz. List. Mekl.	Kon. Bern	Dyr. FFH Dyr. SPA
bezkęgowce	x	7	1	3	x	1	1	0
kręgowce	198	128	5	9	48	61	131	53
minogi	2	2	0	2	2	2	2	2
ryby	14	0	0	0	0	3	0	0
płazy	11	11	0	0	10	11	11	9
gady	2	2	0	0	2	2	2	1
ptaki lęgowe	110	103	3	6	23	33	102	36
ssaki	26	9	2	1	11	10	15	5

3.2. Strefy faunistyczne wyróżnione na terenie gminy Świerzno

Strefy faunistyczne są umowną jednostką przestrzenną, w ramach których można dokonać reasumpcji zasobów faunistycznych.

Przeprowadzona inwentaryzacja fauny wykazała, że na obszarze gminy Świerzno istnieją **42 wyodrębniające się strefy faunistyczne cząstkowe** pełniące rolę miejsc rozrodu i stałego przeby-

wania dla zwierząt, tak bezkręgowych, jak i kręgowych. Są to:

- 6 stref mających istotne znaczenie dla istnienia bezkręgowców
- 4 strefy mające istotne znaczenie dla istnienia ichtiofauny i kręgowców,
- 10 stref mających istotne znaczenie dla herpetofauny,
- 12 stref mających istotne znaczenie dla awifauny lęgowej,
- 10 stref mających istotne znaczenie dla fauny ssaków.

Strefy te niejednokrotnie nakładają się na siebie, dzięki czemu można zredukować ich ilość do **11 stref zbiorczych**, ważnych dla różnych grup zwierząt, strefami tymi są:

- A fragment doliny pradoliny pomorskiej - doliny Kanału Łądkowskiego,**
- B fragment doliny pradoliny pomorskiej - doliny Stuchowskiej Strugi,**
- C dolina Wólczki i Świńca,**
- D dolina Niemicy,**
- E Puszcza Niczonowska wraz z drzewostanem Lasu Świerzniańskiego**
- F kompleks Lasu na Starym Margowie, Ruiny Leśne, Stuchowskiego Lasu,**
- G śródpolne oczka koło Starzy,**
- H łąki i pola pomiędzy Będziszewem i Kępicą,**
- I wysoczyzna moreny dennej koło Gostynia,**
- J śródlęgowe łąki i pola w obrębie Gostynia,**
- K Łabędzie Bagno.**

W ramach działań ochronnych strefy te należy wykazać w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świerżno oraz w planie zagospodarowania przestrzennego, programie ochrony nadleśnictwa, przypisując im funkcje ochronne. Mogą one także zgodnie z § 2 ust. 5 rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 6 stycznia 1995 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. Nr 13, poza. 61), być wyznaczone przez wojewodę jako miejsca rozrodu i stałego przebywania zwierząt gatunków chronionych.

Również niektóre z nich znajdują się w granicach projektowanych, zgodnie z wymogami art. 13 ustawy o ochronie przyrody, obszarów ochrony przyrody.

3.3. Fauna gminy Świerżno na tle innych gmin

Dane prezentowane poniżej pozwalają ocenić zasoby faunistyczne, w tym występowanie cennych gatunków zwierząt w gminie Świerżno w porównaniu do analogicznych danych zebranych w

sąsiadujących gminach lub leżących w podobnych warunkach geograficznych i klimatycznych, tj. w gminach Dziwnów, Gryfice, Nowe Warpno, Rewal, Świnoujście, (Zyska i wsp.):

Gmina	Liczba stwierdzonych gatunków	Liczba gat. zwierząt ujętych w Europejskiej czerwonej liście	Liczba gat. zwierząt ujętych w Polskiej czerwonej liście
Świerzno	krałowluste -2, ryby - 14, płazy - 10 +1, gady - 2, ptaki 143 (110 - lęgowe), ssaki 26 $\Sigma = 198$	bezkęgowce - 1 kręgowce - 5 $\Sigma = 6$	bezkęgowce - 3 kręgowce - 9 $\Sigma = 12$
Karnice	ryby - 13, płazy - 6 +1, gady - 3, ptaki 144 (114 - lęgowe), ssaki 36 $\Sigma = 203$	bezkęgowce - 1 kręgowce - 4 $\Sigma = 5$	bezkęgowce - 7 kręgowce - 7 $\Sigma = 14$
Dziwnów	ryby - 42, płazy - 13, gady - 5, ptaki - 223, ssaki - 36, $\Sigma = 319$	bezkęgowce - 2, kręgowce - 7, $\Sigma = 9$	bezkęgowce - 14, kręgowce - 14, $\Sigma = 28$
Gryfice	ryby - 26, płazy - 9, gady - 5, ptaki - 150, ssaki - 41, $\Sigma = 231$	bezkęgowce - 1, kręgowce - 6, $\Sigma = 7$	bezkęgowce - 6, kręgowce - 11, $\Sigma = 17$
Nowe Warpno	ryby - 39, płazy - 11, gady - 6, ptaki - 200, ssaki - 38, $\Sigma = 294$	bezkęgowce - 2, kręgowce - 6, $\Sigma = 8$	bezkęgowce - 11, kręgowce - 19, $\Sigma = 30$
Rewal	ryby - 13, płazy - 13, gady - 3, ptaki - 194, ssaki - 41, $\Sigma = 274$	bezkęgowce - 0, kręgowce - 5, $\Sigma = 5$	bezkęgowce - 13, kręgowce - 16, $\Sigma = 30$
Świnoujście	krałowluste -1, ryby - 72, płazy - 9, gady - 6, ptaki - 271 (162 lęgowe), ssaki - 50, $\Sigma = 410$	bezkęgowce - 11, kręgowce - 11, $\Sigma = 22$	bezkęgowce - 22, kręgowce - 38, $\Sigma = 50$

Analizując powyższe dane uzyskane w trakcie trwania inwentaryzacji gminy Świerzno można stwierdzić, że zasoby faunistyczne tej gminy należy ocenić na tle gmin okolicznych jako średnie.

4. Zagrożenia i ochrona fauny w gminie Świerzno

4.1. Istniejące zagrożenia dla fauny gminy Świerzno

Obszar tej gminy podlega, jak wiele innych obszarów Polski, negatywnemu wpływowi ubocznych skutków gospodarki ludzkiej. Przekłada się to na szereg zjawisk, które można obecnie zaob-

serwować w tej gminie, jak i mogą wystąpić w przyszłości. Zagrożenia związane z ograniczeniem przestrzeni życiowej dla zwierząt, uniemożliwiające jej bytowanie, rozród i migracje wynikają zarówno z przyczyn naturalnych jak i sztucznych - wywołanych przez człowieka. W gminie Świerżno, biorąc pod uwagę zubożenie jej zasobu fauny w porównaniu do okresu sprzed kilkudziesięciu lat, można powiedzieć że są one istotne i poważne.

Identyfikacja, i charakterystyka tych zagrożeń jest podstawą do podjęcia działań minimalizujących ich działanie, a nawet wyeliminowanie niektórych. Najistotniejsze i mogące podlegać kształtowaniu przez człowieka są te ograniczenia i bariery, które stwarza on sam.

Skutki niekorzystnej dla fauny działalności człowieka to:

1) Zanieczyszczenie atmosfery gazami i pyłami,
2) Zanieczyszczenie wód, gleby. Do najczęściej spotykanych należy zaliczyć skażenia wód powierzchniowych. Można tu wyodrębnić następujące kategorie zagrożeń :

- zanieczyszczanie wód nieczystościami komunalnymi. W przypadku tej gminy istnieją dwie oczyszczalnie ścieków, zlokalizowane w Świerżnie i Stuchowie. Ponadto cała gmina posiada sieć wodociagową i kanalizacyjną. Stąd też wydaje się, że to zagadnienie nie jest szczególnym problemem dla bytowania fauny,
- zanieczyszczanie wód pochodzącymi z zakładów prowadzących działalność gospodarczą. W obrębie gminy nie istnieją większe zakłady prowadzące działalność pozarolniczą. Jedynym wyjątkiem jest wiertnia w Kaleniu. Mając na uwadze doświadczenia z Karlina oraz obecne z Dębna należy przewidzieć skutki jakie może spowodować niekontrolowany wyciek ropy naftowej lub wybuch gazu. Jest bardzo prawdopodobne, że wybudowanie wiertni stało się przyczyną wycofania się bielika ze znanego miejsca gniazdowania,
- zanieczyszczeniami pochodzącymi z prowadzonej gospodarki rolnej, w niektórych przypadkach już zaniechanej (gnojowica, środki ochrony roślin, nawozy, środki chemiczne i materiały pędne stosowane w działalności, nieczystości z gorzelni i mleczarni, mogilniki, grzebowiska padłych zwierząt, itd). W przypadku tej gminy za niepokojące należy uznać nieprawidłowości w gospodarce gnojowicą. Szczególnie jest to widoczne w działalności Zakładu Rolnego w Stuchowie, gdzie nie ma reżimu odnośnie gromadzenia i jej przetwarzania. Gnojowica wsiąka w grunt (m. in. podwórze gospodarstwa), powodując zanieczyszczenie gruntu i wód Stuchowskiej Strugi.
- dzikie i legalne wysypiska śmieci,
- zanieczyszczenia komunikacyjne,
- oraz wylewiska nieczystości,

- 3) przekształcenie otwartych terenów podmokłych i wilgotnych, spowodowane :
- melioracjami, których apogeum miało miejsce na tym terenie w połowie XX w.
  - zaprzestaniem tradycyjnego sposobu gospodarki rolnej na użytkach zielonych, co doprowadza do zaniku cennych zbiorowisk i ustępowania ginących gatunków zwierząt związanych z łąkami, np. w dolinie Stuchowskiej Strugi, a także Łądkowskiego Kanału,
  - wypalaniem łąk, pól, rowów powodujące ginięcie bezkręgowców i kręgowców,
- 4) przekształcenie ekosystemów wodnych spowodowanego m. in.:
- rolniczym zanieczyszczeniem wód,
  - utratą części zasobów wodnych poprzez źle przeprowadzone melioracje,
- 5) przekształcenie lasów, spowodowane:
- zanieczyszczeniem powietrza,
  - pracami melioracyjnymi,
  - monotypizacją i neofityzacją,
- 6) antropogeniczne i naturalne zmiany w populacjach zwierząt i zoocenozach, spowodowane:
- kłusownictwem łowieckim oraz wędkarskim. Jest to istotny problem szczególnie w odniesieniu do kłusownictwa rybackiego i wędkarskiego występującego na Stuchowskiej Strudze, gdzie przedmiotem nielegalnych połowów jest pstrąg potokowy i inne gatunki,
  - nadmierną eksploatacją łowiecką niektórych gatunków,
  - brakiem dużych drapieżników regulujących stosunki wśród ssaków łownych,
  - nadmierną presją średnich drapieżców (m.in. kruka i lisa),
- 7) procesy urbanizacji, spowodowane:
- intensywnym ruchem samochodowym stanowiącym istotną barierę ekologiczną w systemie ESOCh, opisane powyżej,
  - brak przepustów na trasach migracji płazów, gadów i ssaków.

4.2. Ochrona fauny w gminie Świerżno

Ochrona fauny jest częścią szerszego zagadnienia- ochrony przyrody, której poświęcono rozdział V niniejszego opracowania. Tutaj zasygnalizowano tylko charakter i zakres tego problemu w odniesieniu do fauny gminy Świerżno.

Przeprowadzona inwentaryzacja fauny pozwoliła na dokonanie jej waloryzacji pod kątem cennej, unikatowości oraz potrzeb w zakresie działań ochronnych. Podzielono je na działania związane z :

- obszarową ochroną zasobów fauny,

- gatunkową ochroną zasobów fauny.

Ochrona obszarowa.

Na obszarze gminy Świerzno nie istnieją powierzchniowe formy ochrony przyrody utworzone na podstawie Ustawy o ochronie przyrody. Przeprowadzona inwentaryzacja i waloryzacja faunistyczna skłania jednak autorów opracowania do zaproponowania utworzenia na tym obszarze obiektów, których głównym celem będzie ochrona fauny. Obiekty te, to:

- 2 użytki ekologiczne: Łabędzie Bagno (UE 5), który objąłby zasięgiem tereny leżące zarówno po stronie gminy Świerzno, jaki Kamień Pomorski, a także dolina Świńca (UE -1)

Gatunkowa ochrona zasobów fauny.

Zgodnie z zapisami Ustawy o ochronie przyrody przewidziane są trzy tryby działań ochronnych, tj.:

1. ochrona gatunków na drodze uznania ich za chronione przez Ministra Środowiska, wojewodę lub radę gminy,
2. ochrona gatunków umieszczonych na liście gatunków chronionych zgodnie z rozporządzeniem MOŚZNiL z dnia 6 stycznia 1995 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt(patrz ANEKS):
  - w stosunku do wszystkich gatunków umieszczonych na liście tego rozporządzenia obowiązuje zakaz zabijania, chwytna, płoszenia, przetrzymywania, przenoszenia itd.,
  - w stosunku do wąskiej grupy kilkunastu gatunków zwierząt, głównie ptaków, obowiązkowo tworzy się strefy ochrony ścisłej i częściowej.
3. ochrona siedlisk rzadkich lub unikatowych i będących miejscem bytowania rzadkich gatunków zwierząt.

Przeprowadzona inwentaryzacja i waloryzacja zasobów fauny w obrębie gminy Świerzno nie wykazała potrzeby objęcia jakiegokolwiek gatunku bezkręgowca i kręgowca ochroną gatunkową w oparciu o zapisy art. 27 ust. 3 lub 6 albo 34 Ustawy o ochronie przyrody.

W gminie Świerzno natomiast stwierdzono szereg gatunków podlegających ochronie na mocy Rozporządzenia MOŚZNiL z dnia 6 stycznia 1995 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, a stanowiska ich zaznaczono na mapach szczegółowych w skali 1:10 000 będących w zasobach Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Szczecinie. Stąd też przy podejmowaniu jakichkolwiek decyzji dotyczących działalności gospodarczej, możliwym będzie stwierdzenie, czy nie będzie ona kolidowała ze stanowiskami takich gatunków. Praktycznie nie ma takiego środowiska, gdzie nie występowałyby gatunki chronione. Bytują one zarówno na obszarach podmokłych, jak i w głębi lasu, a także w obrębie zabudowań.

Stwierdzono tu również gatunki takie jak: orły, kanie, dla których zapis ustawowy określa konieczność utworzenia przez wojewodę stref ochronnych od miejsca rozrodu, tj. zasadniczo od gniazda (do 200m strefy ścisłej ochrony i do 500 strefy częściowej). Z chwilą zlokalizowania gniazd tych ptaków należy wyznaczyć i powołać na drodze zarządzenia wojewody strefy ochronne. Do chwili rozpoczęcia inwentaryzacji faunistycznej w obrębie tej gminy nie istniała żadna wyznaczona przez wojewodę strefa dla ochrony któregoś z w/w gatunków.

IV PRZYRODA NIEOŻYWIONA

W tym rozdziale omówiono wyniki waloryzacji dotyczące zagadnień przyrody nieożywionej, głównie krajobrazu i obiektów godnych ochrony. Punkty dotyczące sfery geologii, geomorfologii, hydrologii, gleb i klimatu umieszczono w rozdziale I niniejszego opracowania.

1. Krajobraz gminy

Rzeźba terenu dzisiejszego powiatu Kamień Pomorski, w skład którego wchodzi gmina Świerzno, ukształtowana została w stadiale pomorskim ostatniego zlodowacenia - w plejstocenie oraz po ustąpieniu lodowca, tj. we wczesnym holocenie. Na obszarze tym występują dwa typy krajobrazu naturalnego:

- krajobraz równin morenowych,
- tarasów z wydrami.

Stąd też dominują tu utwory geologiczne stanowiące gliny zwałowe oraz utwory sandrowe i piaski rzeczne tarasów akumulacyjnych.

Krajobraz gminy Świerzno jest mało urozmaicony. Teren jest stosunkowo równinny, płasko urzeźbiony z zaznaczonymi niewielkimi połączonymi wyniesieniami, sięgającymi 2-3m ponad powierzchnię równiny oraz obniżeniami o niewielkich głębokościach.

W rejonie Gostynia, Gostynia i Sulikowa na skutek transgresyjnej działalności morza powstały tereny bagienne. Są to obszary wykształcenia torfowisk niskich.

1.1. Występujące formy przestrzenne

Równina Gryficka - w obrębie równiny rozciąga się obszar całej omawianej gminy. Są to tereny prawie płaskie, o nieznacznym pofalowaniu powierzchni - stoki o łagodnych nachyleniach. Wzrost wysokości zaznacza się w formie poziomów terasowych. Równina posiada charakter wysoczyzny morenowej dennej utworzonej z piasków gliniastych i glin zwałowych. Jest to tzw. morena ablacyjna.

Kulminacje – w obrębie wysoczyzny występują w rejonie Duniewa (południowo – wschodnia część obrębu Starzy).

Poziomy sandrowe: wysoczyznowy (od Świerzna w stronę Kalenia) i dolinny (pomiędzy Świerzniem a Chominem).

Rynna lodowcowa – stanowi dolinę rzeki Wołczy, rozgałęziając się przy Margowie w stronę Rzewnowa (poza omawianą gminą).

Póznoglacjalna **równina erozyjno – denudacyjna** wód roztopowych w dolinach (taras niski) – szeroki pas pomiędzy Świerznem a Gostyniem i Sulikowem, w rejonie Ugorów i koryta Wołczy (okolic Chomina i Mechowa).

Ostańce erozyjne moreny dennej – w rejonie Mechowa i Chomina, Margowa (wzdłuż koryta Wołczy).

Ozy – pomiędzy Mechowem (poza terenem gminy) a Ciesławiem.

Pagóry typu kemowego występują w rejonie Gostynia. Niewielki pagórek pod ścianą lasu na północny - wschód od wsi w odległości 700 m. Propozycja na lokalizację wysypiska.

Na północ od Świerzna w rozwidleniu szosy do Gryfic i Trzebiatowa. Gliniasty pagórek porośnięty lasem. Propozycja na lokalizację wysypiska.

Pagór wysoczyzny w odległości 500 m na wschód od wsi Ugory. W podłożu gliny. W pobliżu - rów melioracyjny okresowo suchy. Propozycja na lokalizację wysypiska.

Na wschód od Chomina przy szosie do Mechowa. Pagórek zbudowany z glin (gleby wysokiej klasy).

Pagór kemowy w rejonie Starzy - w podłożu piaski, podścielone gliną. Głębokość zalegania - nieznana.

Zagłębienie bezodpływowe - szereg niewielkich okresowo wypełnianych wodą zagłębień, utworzonych podczas eksploatacji surowców naturalnych w obrębie wyrobisk.

1. Rejon Sulikowo - Gostyń:

- a) przy szosie Sulikowo - Gostyń w odległości 100 m po północnej stronie - położone na równinie moreny dennej wypełnione torfami i namułami płytko podścielonymi gliną zwałową (podłoże nieprzepuszczalne). W obniżeniu lekko podmokłym w części północnej i środkowej utrzymują się wody opadowe.
- b) przy szosie Sulikowo - Gostyń w odległości 200 m po południowej stronie - wypełnione humusowymi piaskami jeziornymi, podścielonymi gliną zwałową na głębokości 1,50 m. W centralnej jego części woda zalega okresowo. Obrzeżenie porośnięte krzakami i olesem.

2. Rejon Świerzno - Kaleń:

- a) ok. 800 m. od Świerzna po lewej stronie szosy do Gostynia, oddzielony od szosy lasem mieszanym. Niewielkie płaskodenne obniżenie wytopiskowe, wypełnione zailonymi piaskami (podłoże słaboprzepuszczalne), podścielonymi gliną od 1,5 m. Obniżenie lekko podmokłe o okresowej intensywności zawodnienia. Wody gruntowe płytkie.

b) na południe od wsi Kaleń z dojazdem drogą polną. W podłożu piaski wodnolodowcowe o małej miąższości (1 – 2 m), podścielone gliną (podłoże nieprzepuszczalne). Brak płytkich wód gruntowych, po opadach - okresowe wody zawieszone. W obniżeniu las na północny - wschód od Świerzna w rozwidleniu szosy do Gryfic i Trzebiatowa. Gliniasty pagórek porośnięty lasem.

3. Rejon Margowo - Chomino:

ok. 1 km na południowy - zachód od Margowa 500 m od szosy Chomino - Górki. Zagłębienie bezodpływowe, wypełnione torfami płytko podścielonymi (1 – 2 m) gliną. Podmokłe i zakrzaczone.

4. Rejon Krzepocin - Ciesław;

ok. 300 m. na północ od wsi Ciesław przy szosie do Stuchowa. Zagłębienie denudacyjne na powierzchni moreny dennej, teren płaski. Pod cienką pokrywą zaglinionych piasków zalega glina zwałowa (od 0,5 m.). Propozycja na lokalizację wysypiska.

5. Rejon Stuchowo - Starza

a) na południe od Stuchowa ok. 500 m, przy szosie do Mechowa. Obniżenie wytopiskowe, bezodpływowe, wypełnione torfem, płytko podścielonym gliną. Okresowo podmokłe.

b) ok. 1 km na południe od Stuchowa po wsch. stronie szosy do Mechowa. Niewielkie zakrzaczone obniżenie na równinie moreny dennej. W podłożu piaski gliniaste na glinie zwałowej. Dno okresowo podmokłe.

Doliny rzeczne urozmaicające rzeźbę terenu Równiny Gryfickiej: Wołeczniczy, Niemicy, Regi i Gowienicy, pozostają poza obrębem omawianej gminy. W obrębie gminy Świeržno przepływają rzeki: Świniec, Wołcza oraz jej dopływ - Stuchowska Struga (zlewnia cząstkowa rzeki Dziwny). Bierze ona początek w rejonie wsi Rzęsiny (na południowy – zachód od Gryfic, poza terenem opracowania); nie posiada większych dopływów.

Równiny torfowe – szerokie pasmo na północy gminy i ciągnące się wzdłuż koryta Stuchowskiej Strugi.

Taraszy zalewowe – na granicy równiny torfowej i wzdłuż koryta Stuchowskiej Strugi.

Pola piasków eolicznych i wydmy - wały wydymowe o różnych kształtach - pojedynczo występujące na badanym obszarze wydmy śródlądowe.

Na płn od wsi Gostyniec w odległości 150m od szosy do Świerzna. Płaski pagórek z piasków wodnolodowcowych zwydmionych (niewielka wydma). W podłożu od głębokości 1,5 - 3,0m słabo przepuszczalna glina. Wody gruntowe na głębokości 2m p.p.t. Pagórek porośnięty lasem sosnowym.

Stożki napływowe – nasypowe – w rejonie Rybic i Gostynia.

Podcięcia erozyjne – w rejonie Rybic.

Jezioro Jatkowskie - na zachód od Jatek, w stronę Kamienia Pomorskiego

Jezioro „Pudło” - za Chominem, 1 km na zachód, w bok od drogi na Margowo

Oczka wodne - w rejonie Świerzna - 4 zaadoptowane na zbiorniki ppoż., w Krzepocinie, w Ciesławiu, w Kępicy, w Chominie przy jeziorze (malownicze, z grązelami).

1.2. Obiekty przyrody nieożywionej

a) wzniesienia

W trakcie inwentaryzacji stwierdzono kilka wzniesień wartych ochrony. Są to:

- najwyższe wzniesienie terenu w gminie znajduje się w południowo – wschodniej części obrębu Starzy i wynosi 45,1 m n.p.m.
- „Wzgórze Wisielców” – 1,5 km od Stuchowa w stronę Dobrzynia
- „Lisia Góra” - wyniesienie terenowe pomiędzy Rybicami a Gostyniem 13,42 m n.p.m. na tle płaskich okolic bagiennych

b) źródłiska i wodospady

Na terenie gminy zlokalizowano jedno źródłisko w miejscowości Krzepocin po prawej stronie za mostem, przy dawnym młynie. Jest to niewidoczne z drogi źródło o niewielkiej sile, które zasila rzekę Wólcę.

c) głązy narzutowe

Na terenie gminy nie stwierdzono obiektów tego typu.

2. Obiekty kultury materialnej

- Wartościowymi krajobrazowo obiektami będącymi wytworem ludzkiej działalności są występujące na tym terenie gminy parki podworskie i przypałacowe, które opisano w rozdziale II Walo-ryzacja Botaniczna.

Na terenie gminy występują także stanowiska archeologiczne:

- Osada słowiańska – w Świerźnie, ok. 250 m na wschód od drogi do Będziszewa
- Kurhany – w Świerźnie na wschód od rzeki z prawej strony drogi z Kamienia do Trzebiatowa. Między 14,3 a 14,7 km.
- Osada – w Gostyniu w odległości 3 000 m na południe od wioski, na piaszczystym wzniesieniu na skraju lasu.
- Osada – 1 250 m na południowy wschód od Sulikowa, naprzeciwko Lasu Sulikowskiego.

3. Walory turystyczne

Polecane przez przewodniki trasy wędrowne przecinające teren gminy przebiegają przez atrakcyjne widokowo tereny oraz w pobliżu obiektów zabytkowych architektury sakralnej i świeckiej. Wciąż czytelne założenia typu owalnicowego lub ulicowego większości wsi o średniowiecznej metryce, zachowane historyczne tereny parkowe z cennym drzewostanem i możliwe do odczytania pierwotne układy założeń zieleni, często stanowią zespoły przyrodniczo - krajobrazowe o znacznych wartościach merytorycznych i dydaktycznych.

Przebieg polecanych tras przedstawia się następująco:

1. Szlak Cystersów: **Kamień Pomorski - Jatki - Świerzno - Cerkwica - Trzebiatów** (droga nr 102)

Malownicza droga obsadzona aleją kasztanowców i lip. Rozległe widoki na łąki i pola. Częściowo droga biegnie wzdłuż nasypu dawnej kolejki wąskotorowej, która może zostać wykorzystana w przyszłości na turystyczną ścieżkę rowerową.

W **Jatkach** potencjalny teren rekreacyjny wokół jeziora Jatkowskiego. Jezioro jest zarybione; wokół las - od zachodu sosnowy z zamkniętą, rozległą polaną; od wschodu - podmokły las olszowy. Dalej tereny płaskich łąk, przeznaczone docelowo na rekreację.

W **Świerznie** - dawny dwór Flemingów wraz z 13 ha parku w stylu francuskim - obecnie cały zespół już w rękach prywatnych. W parku występują cenne okazy starodrzewia: modrzewi, jedlicy Douglasa, kasztanowców, buków, grabów dęb bezszypułkowy o obwodzie 440 cm. Ponadto cenny starodrzew otacza kościół filialny oraz obrzeża drogi głównej. Resztki dawnej alei dębowej (*Quercus sp.*) pozostały również wzdłuż drogi wiodącej na cmentarz wiejski. Z drogi tej roztacza się urokliwa panorama na okoliczne pola uprawne i łąki.

2. Trasa boczna: **Świerzno - Stuchowo – Gryfice** (droga nr 105)

W Stuchowie zachwyca budynek pałacu z 1888 r., mieszczący obecnie szkołę i przynębia jednocześnie rozmiarami zaniedbania i niewykorzystania możliwości związanych z obiektem oraz towarzyszącym **założeniem parkowym - największym w województwie zachodniopomorskim** (41 ha). Jest to jednocześnie park niezwykle cenny ze względu na unikatowy dobór gatunków.

Proponuje się również dalsze działania mające na celu lepsze wykorzystanie walorów turystycznych gminy Świerzno, a mianowicie:

1. Chomino - wykorzystanie sąsiedztwa terenów proponowanego użytku ekologicznego „Łabędzie Bagno” przez utworzenie bazy turystycznej dla turystów indywidualnych oraz grup szkolnych. Baza taka oprócz walorów dydaktycznych miejsca powinna promować i umożliwiać eksplorowanie innych jego właściwości, np. niezwykle modnej ostatnio fito- i aromaterapii – właściwo-

ści leczniczych i uzdrowiskowych terenu. Skład gatunkowy łąk ziołowych, porastających omawiany obszar, jak najbardziej predysponuje teren jako leczniczy w swych właściwościach.

Ponadto w pobliżu Chomina znajduje się jezioro, zwane „Pudło”, przy którym funkcjonuje „dzika” plaża i którego wody kwalifikują się dla pływaków. Teren ten nadaje się do adaptacji na rekreacyjny w pełnym znaczeniu tego pojęcia. Zachęca zwłaszcza wędrówka przez „tajemniczo” podmokły las z urokliwymi oczkami wodnymi.

2. Jutki - wykorzystanie potencjału turystycznego Jeziora Jatkowskiego i otaczających je terenów. Jezioro – największe na terenie gminy posiada znakomite wartości wędkarskie. W wodach jeziora żyją min. karpie i pstrągi. Są to tereny zarówno wędkarskie jak i myśliwskie. Ponadto okolice jeziora pozwalają na utworzenie „bazy rekreacji”.
3. Nowe szlaki turystyczne piesze i rowerowe, które przecinałyby teren gminy, wykorzystując malowniczość rolniczego krajobrazu i przedstawiając pominięte dotychczas obiekty i obszary wartościowe pod względem merytorycznym, dydaktycznym i oczywiście - rekreacyjnym.

Proponowane szlaki piesze:

Buk pospolity - Pomnik Przyrody w Świerznie

Polna droga za leśniczówką w Świerznie, w otoczeniu lasu sosnowego młodego, następnie buczyny i partii lasu świerkowego.

„Wzgórze Wisielców” – Stuchowo

1,5 km od Stuchowa w stronę Dobrzynia w lewo od drogi roztacza się widok na malowniczo porośnięte świerkowym lasem wzgórze, odcinające się na tle płaskiego krajobrazu.

Atmosferę miejsca tubylcy określają, jako „tajemniczą i niezwykłą”.

„Łabędzie Bagno” - Chomino - Benice

Szlak o dużych walorach merytorycznych i dydaktycznych: prowadzący poprzez niezwykle barwne, kwietne łąki na obszar proponowanego użytku ekologicznego, obfitującego w rzadkie okazy flory i fauny, a w szczególności - awifauny. W pobliżu znajduje się torfowisko wysokie, reprezentujące odmienny typ krajobrazu.

Proponowane szlaki rowerowe:

Nasypem dawnej kolei

(Kamień Pomorski - Świerżno - Gostyniec - Pobierowo)

Kolej nie funkcjonuje od dawna, a torowisko pozostaje nie wykorzystane, choć mogłoby służyć utworzeniu atrakcyjnej widokowo trasy rowerowej. Nasyp pozostaje wyniesiony znacznie ponad poziom terenu, poprzez co wydaje się to podnosić atrakcyjność traktu rowerowego.

Utworzenie szlaku wymaga współpracy gmin sąsiednich: Kamienia Pomorskiego oraz Rewala,

przez teren których przebiegają dalsze odcinki dawnej linii kolejowej.

Świerzno - Gostyniec - Gostyń - Pobierowo

(szlak widokowy)

Szlak obfitujący w malownicze widoki, przecinający tereny podmokłe i bagienne, oferujące rozległe, nie ograniczone linią zabudowy panoramy. Najatrakcyjniejszy w porze popołudniowej i wieczornej - ze względów artystycznych.

Trasa powinna eksponować zespół parkowo - pałacowy w Gostyńcu, jako szczególnie atrakcyjny. Obecnie park pozostaje całkowicie zaniedbany i niewykorzystany, mimo potencjału dydaktycznego, artystycznego oraz niewątpliwych wartości merytorycznych, jakie kryje.

Gostyń – Sulikowo – Las Sulikowski – Redliny – Mokradła – Ugory – Jatki – Jezioro Jatkowskie – Łabędzie Bagno – Margowo – Chomino – Kępica – Stuchowo – Świerzno – Gostyniec – Gostyń

(najciekawsze tereny gminy)

W Gostyniu do zwiedzenia: pałac i kościół neogotycki. Za Sulikowem rozciąga się Las Sulikowski wraz ze wzgórzem, na którym znajdowała się osada słowiańska. W oddaleniu widać Las Samotnik. W Redlinach można zatrzymać się w stadninie koni. Dalej trasa wiedzie w kierunku Jatek, gdzie znajduje się malownicze Jezioro Jatkowskie. Dalej rozciągają się tereny Łabędziego Bagna. Poprzez Margowo w stronę Chomina, gdzie znajduje się kąpielisko – Jezioro „Pudło”. Za Kępica trasę „rzeźbią” łagodne pagórki rzeźby falistej. Dalej znajduje się Stuchowo. Trasę zamyka Świerzno, skąd powraca się do Gostynia. W mijanych miejscowościach zachowały się obiekty, będące pod opieką konserwatorską: zabytkowe zespoły parkowo – pałacowe i folwarczne, kościoły i cenny starodrzew.

Proponowane szlaki hipiczne

(drogami polnymi)

W gminie funkcjonuje już prywatna stadnina koni wraz z ośrodkiem jeździeckim i bazą noclegową w Redlinach. Tamtejsze najbliższe okolice nie oferują zbyt dużo szlaków konnych. Ponadto zapotrzebowanie na ten typ sportu wzrasta i stanowi potencjalny kierunek dla rozwoju rekreacji w gminie Świerzno. Turyści znad morza w pochmurne dni z pewnością udadzą się na konne szlaki.

Proponowane szlaki konne wykorzystują leśne drogi polne pomiędzy Zielonką (miejscowość w gminie Golczewo) a Krzepocinem - Krzemkowem - Duniewem. Trasa prowadzi lasami mieszanymi, pozostawiając możliwości wędrówek po mniejszych leśnych ścieżkach, których tu nie brakuje.

4. Elementy dysharmonijne i tereny zdegradowane

Na terenie gminy stwierdzono występowanie obszarów, podlegających degradacji. Należą do nich przede wszystkim:

1. większe „dzikie” wysypiska śmieci na obrzeżach miejscowości, zwłaszcza Świerzna. Odpady z gminy zabiera MPGiK Kamień Pomorski - nie ma tutaj czynnego wysypiska.
2. „dzikie” składowisko odpadów za Gostyniem w stronę Gostynia
3. mniejsze wysypiska śmieci i gruzu, zlokalizowane najczęściej na nieużytkach, w lasach, w wyrobiskach, przy drogach, na końcach wsi. Stwierdzono występowanie kilkunastu takich miejsc, m.in. wzdłuż drogi Gostyń - Sulikowo (zwłaszcza w sezonie wakacyjnym)
4. „dzikie” wylewnie szamba na terenach rolniczych użytków, funkcjonujące na terenie całej gminy
5. oczyszczalnie ścieków w Świerznie i Stuchowie. Obiekty te powinny zostać zmodernizowane, aby obsłużyć teren całej gminy. Pozostałe wioski są nieskanalizowane; odprowadzają ścieki do lokalnych zbiorników bezodpływowych i „wykorzystują” rolniczo.

5. Waloryzacja krajobrazowa terenów gminy Świerzno

Pod względem krajobrazowym gmina Świerzno nie przedstawia specjalnie wysokich wartości merytorycznych. Występują tu jednak obiekty i obszary warte ochrony zarówno ze względów merytorycznych i dydaktycznych.

Ochrona wyznaczonych wartości powinna polegać na objęciu ochroną proponowanych obiektów przyrody nieożywionej, zachowaniu stanu istniejącego wartościowych form krajobrazu lub ich ekspozycji oraz planowaniu rozwoju gminy w sposób przemyślany i harmonijny, nie kolidujący z ochroną i możliwościami wykorzystania posiadanych zasobów.

Atrakcyjność turystyczna gminy Świerzno nie jest zupełnie wykorzystana - istniejące zaplecze wymaga nowej oprawy.

Warunki dla rozwoju turystyki pieszej, a zwłaszcza rowerowej oraz sportów hipicznych, związane są z koniecznością wytyczenia ścieżek rowerowych, innych szlaków o odpowiednich nawierzchniach, miejsc postojowych, parkingów leśnych, utrzymywania czystości w obrębie lasów (likwidacji „dzikich” wysypisk śmieci i patrolowanie okolicy). Turystyka we wsiach powinna połączona być infrastrukturalnie z terenami nadmorskimi oraz Jeziolem Jatkowskim i rozległymi kompleksami leśnymi gminy.

Na terenie gminy Świerzno powinny znaleźć się miejsca dla lokalizacji nie przewidzianych dotychczas w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego: pól golfowych, kortu tenisowego,

boisk piłkarskich, ośrodków jazdy konnej (już kilka funkcjonuje, np. Redliny - inwestycja prywatna). Bliskość Bałtyku stanowi gwarancję turystyki i rekreacji sezonowej.

Rejon wsi Chomino stwarza ponadto możliwość zlokalizowania zakładu przyrodoleczniczego (roz-
wój fito – i aromoterapii) wraz z zapleczem łączącym usługi terapeutyczne z rekreacją, sportem i agroturystyką.

V UWARUNKOWANIA OCHRONY PRZYRODY

Uwarunkowania ochrony przyrody tworzą splot elementów, na które składają się m.in.: sytuacja społeczno-gospodarcza, wymagania formalno prawne oraz stwierdzony stan środowiska przyrodniczego w gminie. Przedstawione w niniejszym opracowaniu wyniki inwentaryzacji przyrodniczej pozwalają wskazać na uwarunkowania związane ze środowiskiem przyrodniczym.

Na skutek przemian polityczno gospodarczych w ostatnich latach w naszym kraju bardzo zmienił się obraz gospodarki rolnej. Wpłynęło to w znaczący sposób na obraz szaty roślinnej w gminie. Użytki zielone obecnie nie są wykorzystywane w tak intensywny sposób, jak miało to miejsce jeszcze kilka lat temu. Są to najczęściej obszary torfowisk niskich, pocięte gęstą siecią rowów melioracyjnych i kanałów odprowadzających wodę, które stopniowo zarastają i przestają spełniać swoją rolę. Łąki i pastwiska ulegają samorzutnej sukcesji roślin przekształcających znacznie fizjonomię tego obszaru. Na terenach nie użytkowanych można uznać za słuszne zaniechanie konserwacji urządzeń melioracyjnych, gdyż ogranicza to straty wody, tak potrzebnej w krajobrazie. Jednakże ograniczenie użytkowania łąkarskiego powoduje zanikanie pólkulturowych zespołów roślinnych, które były miejscem występowania cennych gatunków roślin, np. storczyków łąkowych. W rozległych zatorfionych dolinach rozprzestrzeniają się ziołorośla i łożowiska, co prowadzi do unifikacji roślinności, kosztem jej różnorodności.

Powierzchnia gminy została zwaloryzowana pod kątem występowania chronionych, zagrożonych, rzadko spotykanych i wyróżniających lokalny krajobraz przedstawicieli flory i fauny oraz zbiorowisk roślinnych i ekosystemów. Obszary o najwyższych walorach zaproponowane zostały do objęcia ochroną prawną.

Wszystkie zaproponowane do ochrony obiekty wymagają opracowania dokumentacji, a następnie zatwierdzenia przez odpowiedni organ (ministra, wojewodę lub Radę Gminy). W rozporządzeniach powołujących obiekty określone powinny zostać szczegółowe wytyczne konserwatorskie wymienione dla każdego z obszarów.

1. Obiekty i obszary cenne przyrodniczo wraz z wytycznymi konserwatorskimi

1.1. Istniejące obszary i obiekty chronione

Na terenie gminy Świerzno nie znajdują się żadne istniejące formy ochrony powierzchniowej i punktowej.

1.2. Projektowane obszary i obiekty chronione

Pomniki przyrody

Wg aktualnego rejestru pomników przyrody na terenie gminy Świerzno nie znajduje się żaden istniejący pomnik przyrody. Do 1990 roku istniało w gminie 6 obiektów objętych ochroną pomnikową. Obecnie obiekty te nie posiadają statusu pomnika przyrody, gdyż zarządzenia powołujące te pomniki w 1990r. nie zostały zweryfikowane i potwierdzone jako akty prawa miejscowego, nadal obowiązujące w woj. szczecińskim. Tym samym te akty prawne utraciły moc obowiązującą. Jednak 5 obiektów istnieje do dzisiaj i nie straciły one swoich walorów. Do czasu ponownego włączenia orzeczeń powołujących je do wykazu obowiązujących aktów prawa miejscowego, w niniejszym opracowaniu, zgodnie z przyjętą metodyką, potraktowano je jako pomniki przyrody **projektowane** oznaczone numerami **1-5**. Obiekty te to pojedyncze drzewa oraz grupy drzew.

Symbol na mapie 1: 25 000	Miejscowość	Opis pomnika przyrody	Uwagi
PP-1	Gostyniec – koło posesji nr 15.	dąb szypułkowy o obw. 538 cm	Pozostawić w stanie naturalnym
PP-2	N-ctwo Gryfice, L-ctwo Świerzno oddz. 629h	dąb szypułkowy o obw. 427 cm	Pozostawić w stanie naturalnym
PP-3	N-ctwo Gryfice, L-ctwo Świerzno oddz. 636b	buk pospolity o obw. 455 cm	Pozostawić w stanie naturalnym
PP-4	Stuchowo - park	4 dęby szypułkowe o obw. 410-510 cm	Pozostawić w stanie naturalnym
PP-5	N-ctwo Gryfice, L-ctwo Świerzno oddz. 707g	buk pospolity o obw. 395 cm	Pozostawić w stanie naturalnym

1.3. Obszary i obiekty proponowane do ochrony

Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza gminy Świerzno pozwoliła wytypować kilka obszarów wymagających prawnej ochrony ze względu na ich znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej i wartości krajobrazowej. Zachowanie obszarów i obiektów zaproponowanych do ochrony jest najważniejszym elementem w strukturze tworzonej poza tym przez inne, odpowiednio zagospodarowane elementy Ekologicznej Struktury Obszarów Chronionych (korytarze ekologiczne, strefy węzłowe) gwarantującej możliwość zrównoważonego rozwoju gminy, zgodnego z postulowaną drogą cywilizacyjnego ekorozwoju.

Obszary i obiekty na terenie gminy Świerżno zasługujące na prawną ochronę i powołanie na podstawie ustawy o ochronie przyrody podzielić można na następujące grupy:

- obszary chronionego krajobrazu,
- użytki ekologiczne,
- pomniki przyrody.

1.3.1. Obszar chronionego krajobrazu OChK

OChK to wielkopowierzchniowa forma ochrony, wprowadzana w miejscach o wysokich walorach krajobrazowych i zachowanych różnorodnych ekosystemach, wartościowych w szczególności ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z masową turystyką i wypoczynkiem. Również wprowadza się je ze względu na istniejące bądź odtwarzane korytarze ekologiczne. Celem tworzenia OChK może być w szczególności zapewnienie powiązania terenów poddanych ochronie w system obszarów chronionych.

Ustanowienie OChK nie wyklucza działalności człowieka na obszarze chronionym, jednakże musi być ona uwarunkowana potrzebami przyrody. Należy podkreślić, że jest to bardzo korzystne dla człowieka i przyrody rozwiązanie umożliwiające zachowanie walorów krajobrazowych i środowiskowych chronionego terenu i tym samym stanowiąc o jego ciągłej atrakcyjności.

OChK mogą być ustanowione przez Radę Gminy. W jego zasięgu znajdują się inne formy ochrony, np. mniejsze użytki ekologiczne, pomniki przyrody, stanowiska rozrodu i regularnego przebywania gatunków chronionych, stanowiska florystyczne i inne. OChK stanowi dla tych form obszar buforowy będąc przestrzenią wymuszającą na planistach i inwestorach działania ekologiczne, np. budowa dróg musi uwzględniać istnienie szlaków migracyjnych zwierząt i należy zaprojektować i wykonać przepusty dla nich oraz zrealizować obsadzenie jezdni szerokopasmową zielenią. Poniżej przedstawiamy krótki opis proponowanego obiektu.

Forma ochrony i nazwa	Obszar Chronionego Krajobrazu
Symbol na mapie 1:25 000	OChK –1 <i>F-W 2-16</i>
Położenie	Cała północna część gminy oraz centralna z zachodu na wschód.
Przedmiot i cel ochrony	Zachowanie walorów krajobrazowych i geomorfologicznych pradoliny pomorskiej na całej długości jej przebiegu przez gminę oraz doliny Stuchowskiej Strugi.

Charakterystyka przyrodnicza obiektu	Na północy głównym akcentem pradoliny jest dolina Łądkowskiego Kanału. W jej obrębie dominują zmeliorowane łąki, bogata sieć kanałów melioracyjnych. Natomiast na południu. Dalszą część omawianego obszaru stanowi dolina Stuchowskiej Strugi. Od zachodu w skład OChK wchodzi część doliny Wołczy. Dolina Stuchowskiej Strugi jest obecnie silnie przekształcona w wyniku przeprowadzonych melioracji, do niedawna była intensywnie użytkowana rolniczo, obecnie podlega procesom wtórnej sukcesji. Oprócz łąk i pastwisk znajdują się na jej stokach pola uprawne oraz drzewostany głównie na siedliskach lasowych. Znajdują się tu niewielkie fragmenty olsów i łęgów. W obniżeniach terenu znajdują się niewielkie zatorfienia. W trakcie trwania inwentaryzacji flory wykazano tu gatunki zarówno chronione oraz rzadkie i ginące. Są to szczywół plamisty, kruszyna pospolita, grzybień biały, rdest wężownik, porzeczka czarna, starzec błotny, konwalia majowa, kukułka krwista, kruszyk błotny, śnieżyczka przebiśnieg, wąkrota zwyczajna, listera jajowata, grązel żółty. Dolina ta pełni funkcję korytarza ekologicznego. Jest to również obszar ważny dla fauny ze względu na występowanie tu: derkacza, przepiórki, zimorodka, pliszki górskiej, dzierzby i innych ptaków śpiewających, miejsce żerowania drapieżników oraz odpoczynku żurawia, ropuchy, rzekotka, kumak nizinny, żaby zielone, żaby brunatne, zaskroniec
Zagrożenia	Dzisiejsze ukształtowanie tych dolin i ich stref krawędziowych jest następstwem działalności człowieka. W ostatnich kilkuset latach wycięto tu lasy oraz silnie zmeliorowano go. W konsekwencji teren ten dostosowano do prowadzenia wypasu bydła oraz użytkowania w kierunku produkcji pasz. Zagrożenia dla tego terenu związane są z dalszym przekształcaniem tego obszaru, prowadzącym do jeszcze silniejszej melioracji, przekształcania użytków zielonych w rolne, degradację torfów.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	Postuluje się: 1. Utworzyć jeden cały międzygminny OChK. 2. Wprowadzić ograniczenia dotyczące: - zmiany przeznaczenia terenu z użytków zielonych w użytki rolne, - dalszych melioracji osuszających, - swobodnej zabudowy krawędzi dolin i ich wysoczyzn, w szczególności dotyczy to elektrowni wiatrowych, linii wysokiego napięcia, osad i osiedli.
Uwagi	Obszar chronionego krajobrazu opisany powyżej jest częścią obszaru proponowanego wcześniej w waloryzacji przyrodniczej gmin Rewal, Trzebiatów i Karnice wykonywanej przez Biuro Konserwacji Przyrody w Szczecinie w 1997 i 2001 roku.

1.3.2. Użytki ekologiczne

Użytkami ekologicznymi w rozumieniu ustawy o ochronie przyrody mogą być pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk. Ta forma ochrony umożliwia zachowanie cennych fragmentów przyrody uwzględniając równocześnie potrzeby człowieka w warunkach racjonalnego gospodarowania. Ustawa o ochronie przyrody dopuszcza powoływanie użytków ekologicznych zarówno przez wojewodę jak i przez gminy, które mogą dzięki temu, kierując się troską o zachowanie największych wartości na obszarze

swego administrowania, skutecznie zadbać o zachowanie cennych przyrodniczo obiektów. W realizacji polityki ekologicznej należy kierować się zasadą, że w krajobrazie zmienionym czynnikiem antropogenicznym, należy chronić prawnie jak najwięcej powierzchni o wartościach przyrodniczych. Zakwalifikowanie ich do obiektów chronionych nie powinno stwarzać trudności, gdyż są to nieużytki rolnicze i leśne (wydzielenia pod nazwą „bagno”).

Proponujemy utworzyć użytki ekologiczne także z bagiennych lasów olszowych, które występują na mokradłach, są zatopione lub trudno dostępne i mogłyby być wyłączone z gospodarki leśnej. Proponowane tu użytki ekologiczne spełniają postulaty ustawy, obejmują bowiem zachowane pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk.

Prawie wszystkie planowane użytki ekologiczne w gminie Świerżno związane są z siedliskami bagiennymi, i wodnymi oraz torfowiskowymi, gdyż ich ochrona może mieć znaczenie biocenotyczne dla obszarów przyległych. W niektórych obiektach znajdują ochronę rzadkie lub chronione gatunki roślin, a także zwierzęta przywiązane do takich ekosystemów.

Zachęcamy jednocześnie władze gminy do dalszego działania na gruncie ochrony tych obiektów. Ich prawne powołanie powinno poprzedzić opracowanie dokumentacji, której zręby już są w postaci wyników przeprowadzonej przez specjalistów inwentaryzacji przyrodniczej.

Uwzględnienie użytków ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkiem ustawowym. Wiążą się z tym określone następstwa nakazujące planistom dostosowanie swoich projektów do wymogów przepisów dotyczących ochrony przyrody (ANEKS 3)

Gospodarka na tych obszarach powinna zmierzać do zapewnienia takich warunków środowiska, które gwarantują zachowanie cennych biotopów. W przypadku istnienia elementów degradujących (np. wysypisk śmieci, oczyszczalni ścieków, arterii komunikacyjnych i in.) działanie winno zmierzać do zminimalizowania ich oddziaływania na drodze rozwiązań technicznych lub prawnych (np. zakaz wysypywania śmieci w określonych miejscach). Jednocześnie sprawą pilną staje się rekultywacja zniszczonych obszarów. W poszczególnych przypadkach wskazane jest konsultowanie się z przyrodnikami w celu określenia sposobów uniknięcia kolizji na drodze przyroda - gospodarka człowieka.

Obiekty tej kategorii, odpowiednio oznakowane, powinny być chronione przede wszystkim przed działaniami dewastacyjnymi, wysypywaniem śmieci, odprowadzaniem ścieków, plantowaniem itp. Podajemy pewne aspekty ochronne wspólne dla wszystkich zaproponowanych obiektów, jednakże

należy je traktować ramowo, pamiętając o ogólnych zasadach ochrony przyrody zawartych w ustawach. Do egzekwowania przestrzegania tych praw należy zmobilizować służby gminne i przede wszystkim ludność.

Poniżej przedstawiamy spis i krótki opis proponowanych obiektów.

Forma ochrony i nazwa	Użytek Ekologiczny „Świnieckie Podmoklisko”
Symbol na mapie 1:25 000	UE – 1 <i>F-I 8-10</i>
Położenie	Dolina Świńca pomiędzy Strzeżewem a Świńcem.
Przedmiot i cel ochrony	Zachowanie fragmentu doliny rzeki przymorskiej będącej ważnym miejscem występowania fauny oraz flory.
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	Przekształcona dolina rzeczna niegdyś intensywnie użytkowana rolniczo. Obecnie teren od lat nie użytkowany rolniczo, stąd też powstała ostoja zwierząt, głównie ptaków wykazana m. in. przez Gromadzkiego. Występuje tu arcydzięgiel litwor a z fauny: żaby brunatne i zielone, rzekotka, kumak, ropucha szara i zielona, zaskroniec kaczki, gęgawa, bocian biały, błotniaki, chruściele, siewkowce, dąbek, ptaki śpiewające.
Ocena walorów	Obiekt o walorach lokalnych i dydaktycznych.
Zagrożenia	Przekształcanie obejmujące meliorację i osuszanie.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	<ul style="list-style-type: none"> - zakaz zmiany stosunków wodnych, - zakaz zabudowy i grodzenia terenu, - zakaz wywożenia śmieci, - zakaz wznoszenia urządzeń łowieckich.

Forma ochrony i nazwa	Użytek Ekologiczny „Bagno Dzików”
Symbol na mapie 1:25 000	UE – 2 <i>H 13-14</i>
Położenie	Oddz. 660-661, Nctwo Gryfice
Przedmiot i cel ochrony	Ochrona kompleksu mszarów leśnych z ciekawą szatą roślinną charakterystyczną dla torfowiska przejściowego oraz fauną płazów.
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	W skład użytku wchodzi trzy obiekty leżące w bezpośrednim sąsiedztwie. Są to lokalne obniżenia terenu. Jednym z nich jest śródleśny zbiornik wodny, który uległ całkowitemu przekształceniu w torfowisko przejściowe. Z flory stwierdzono tu występowanie m.in.: modrzewnicy zwyczajnej, turzycy dziubkowatej, wełnianki wąskolistnej i pochwowatej, bagna zwyczajnego, bobrka trójlistkowego i żurawiny błotnej. Z fauny stwierdzono, że obiekt ten pełni funkcję miejsca rozrodu i przeby-

	wania płazów a przede wszystkim ropuchy szarej i żab zielonych.
Ocena walorów	Obiekt o walorach lokalnych i dydaktycznych.
Zagrożenia	Przekształcanie obejmujące meliorację i osuszanie.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	<ul style="list-style-type: none"> - zakaz zmiany stosunków wodnych, - zakaz zabudowy i grodzenia terenu, - zakaz wywożenia śmieci, - zakaz wznoszenia urządzeń łowieckich.

Forma ochrony i nazwa	Użytek Ekologiczny „Leśne Bagno”
Symbol na mapie 1:25 000	UE – 3 <i>N 15</i>
Położenie	Na S od Stuchowskiej Strugi nad małym bezimiennym ciekim płynącym z S na N.
Przedmiot i cel ochrony	Zachowanie lasu bagiennego rosnącego na torfowisku niskim z bogatą i rzadką szatą roślinną.
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	Stwierdzono tu występowanie takich gatunków roślin jak: kruszczyk błotny, wąkrota zwyczajna, listera jajowata, podkolan biały, siedmiopalecznik błotny.
Ocena walorów	Obiekt o walorach lokalnych i dydaktycznych.
Zagrożenia	Przekształcanie obejmujące meliorację i osuszanie.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	<ul style="list-style-type: none"> - zakaz zmiany stosunków wodnych, - zakaz zabudowy i grodzenia terenu, - zakaz wywożenia śmieci, - zakaz wznoszenia urządzeń łowieckich.

Forma ochrony i nazwa	Użytek Ekologiczny „Świerzańskie Mszary”
Symbol na mapie 1:25 000	UE – 4 <i>RS 17</i>
Położenie	Oddz. 713-717 L- ctwa Stuchowo N-ctwa Gryfice.
Przedmiot i cel ochrony	Ochrona kompleksu mszarów leśnych z ciekawą szatą roślinną charakterystyczną dla torfowiska przejściowego i wysokiego oraz fauną. Powierzchnia wynosi 6 ha.
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	Śródleśne oczka wodne o charakterze dystroficznym, częściowo pokryte pływającym płem. Stwierdzono tu rzadkie i ginące gatunki roślin, w tym storczyka błotnego. Stwierdzono tu występowanie m.in. czernieni błotnej, turzycy sztywnej i dzióbko-watej, rosiczki okrągłolistnej, kruszczyka błotnego, bagna zwyczajnego, żurawiny

	<p>błotnej, grzybienia białego, wełnianki wąskolistnej, pochwowatej i szerokolistnej, i in. W zakresie fauny stwierdzono że obiekty te pełnią funkcję miejsc rozrodu i stałego przebywania dla ropuchy szarej, żab zielonych i brunatnych oraz żurawia.</p>
Ocena walorów	Obiekt o walorach lokalnych i dydaktycznych.
Zagrożenia	Przekształcanie obejmujące meliorację i osuszanie.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	<ul style="list-style-type: none"> - zakaz zmiany stosunków wodnych, - zakaz zabudowy i grodzenia terenu, - zakaz wywożenia śmieci, - zakaz wznoszenia urządzeń łowieckich.

Forma ochrony i nazwa	Użytek Ekologiczny „Łąbedzie Bagno”
Symbol na mapie 1:25 000	UE – 5 <i>I-K 17-20</i>
Położenie	Oddz. 706 N-ctwo Gryfice oraz grunty AWRSP
Przedmiot i cel ochrony	Zachowanie bogatej mozaiki środowisk wodno-błotnych, w tym torfowisko przejściowe i wysokie z bogatą i rzadką szatą roślinną oraz fauną. Być może przyszłe badania florystyczno-faunistyczne potwierdzą zasadność objęcia tego obszaru statusem rezerwatu przyrody.
Charakterystyka przyrodnicza obiektu	<p>Łąbedzie Bagno położone jest na obszarze dwóch gmin: Kamień Pomorski i Świerzno. Obiekt leży w bezpośrednim sąsiedztwie doliny Wołczy. Jest to jeden z najciekawszych obiektów w gminie Świerzno. Jego powierzchnia wynosi 60 ha. Obszar obejmuje zarówno małe zbiorniki wodne oraz drzewostany, w tym porastające torfowisko. Jest to rozległe obniżenie terenu otoczone mieszanym lasem z brzozą brodawkowatą i różnowiekową sosną zwyczajną. Od północy znajduje się torfowisko wysokie. Obniżenie terenu stanowi torfowisko przejściowe przecięte rowem melioracyjnym. Na dnie dominuje <i>Sphagnum palustre</i> z towarzyszącą czermienią błotną a na obrzeżach pod sosną zwyczajną wśród żurawiny błotnej łąny modrzewnicy zwyczajnej i wrzośca bagiennego. W trakcie inwentaryzacji kilka różnych mikrobiotopów: torfowisko wysokie, torfowisko niskie wykorzystywane dla celów rolniczych jako pastwisko, las, zagłębienie szuwarowe, zarośnięte oczko wodne, jezioro, okresowe rozlewiska, kanały. W zakresie fauny stwierdzono bardzo bogaty skład. Do szczególnie interesujących gatunków należy zaliczyć: tygryka paskowanego, skakuna, trzmielę, ropuchę szarą, żaby zielone i brunatne, kumaka nizinnego, zaskrońca, jaszczurkę zwinkę, łąbedzia niemego, perkoza, błotniaka stawowego, kszycę, wodniczkę, brodzca samotnego. Jest to również miejsce kąpieliskowe dzików.</p>
Ocena walorów	Obiekt o walorach lokalnych i dydaktycznych.
Zagrożenia	Przekształcanie obejmujące meliorację i osuszanie.
Wskazania konserwatorskie i planistyczne	<ul style="list-style-type: none"> - zakaz zmiany stosunków wodnych, - zakaz zabudowy i grodzenia terenu, - zakaz wywożenia śmieci.

1.3.3. Pomniki przyrody

Do tej grupy zaliczono pojedyncze stare drzewa i grupy drzew. W odniesieniu do drzew będących pomnikami przyrody zalecany jest ich podział na dwie kategorie ochronne - **ściśłą i częściową**, wynikający z celu ochrony i roli obiektu chronionego.

Dla pomnikowych drzew i alej, które spełniają rolę kulturową lub krajobrazową proponowana jest ochrona częściowa. Wobec obiektów tego rodzaju nie tylko dopuszczalne, ale wręcz wskazane jest dokonywanie zabiegów poprawiających i zabezpieczających ich stan zdrowotny oraz estetykę.

Te obiekty pomnikowe, które pełnią dużą rolę biocenotyczną (np. okazałe drzewa na terenach leśnych i rosnące na obrzeżach lasów) powinny być objęte ochroną ściśłą wykluczającą stosowanie zabiegów ochronnych. Drzewa te powinny być chronione także po swojej śmierci, aż do całkowitego rozpadu.

W gminie Świerżno do ochrony pomnikowej zaproponowano łącznie **31 obiektów**, w tym 19 pojedynczych drzew, 2 grupy drzew oraz 10 alej.

Poniżej przedstawiono wykaz proponowanych pomników przyrody.

Nr na mapie 1: 25 000	Lokalizacja	Gatunek	Obwód w cm	Uwagi
PP-6	PGR Świerżno	kasztanowiec zwyczajny	422	Wykonywać zabiegi konserwatorskie.
PP-7	S od Świerżna	jesion wyniosły	377	Wykonywać zabiegi konserwatorskie.
PP-8	Stuchowo - park	dąb szypułkowy	408	Wykonywać zabiegi konserwatorskie.
PP-9	Stuchowo obok parku	dąb szypułkowy	521	Wykonywać zabiegi konserwatorskie.
PP-10	Torfowisko między Stuchowem a Kępicą	dąb szypułkowy	429	Wykonywać zabiegi konserwatorskie.
PP-11	Torfowisko między Stuchowem a Kępicą	dąb szypułkowy	397	Wykonywać zabiegi konserwatorskie.
PP-12	Torfowisko między Stuchowem a Kępicą	buk zwyczajny	392	Wykonywać zabiegi konserwatorskie.
PP-13	W od Stuchowa	2 dęby szypułkowe	440-444	Wykonywać zabiegi konserwatorskie.

PP-14	Torfowisko między Stuchowem a Kępica	dąb szypułkowy	380	Wykonywać zabiegi konserwatorskie.
PP-15	Stuchowo - park	buk zwyczajny dąb szypułkowy	370-442	Wykonywać zabiegi konserwatorskie.
PP-16	W od Stuchowa	dęb szypułkowe	482	Wykonywać zabiegi konserwatorskie.
PP-17	S od Stuchowa przy zagłębieniu polnym	dąb szypułkowy	505	Pozostawić w stanie naturalnym.
PP-18	Kępica – zabudowania PGR	modrzew sp.	326	Wykonywać zabiegi konserwatorskie.
PP-19	S od Stuchowa przy drodze do Mechowa przy oczku wodnym	dąb szypułkowy	370	Pozostawić w stanie naturalnym.
PP-20	S od Stuchowa – wyschnięte obniżenie śródpolne	buk zwyczajny	625	Pozostawić w stanie naturalnym.
PP-21	Kępica niedaleko gorzelnii	topola biała	430	Wykonywać zabiegi konserwatorskie.
PP-22	PGR Kępica	dąb szypułkowy	335	Wykonywać zabiegi konserwatorskie.
PP-23	E od Trawnej Góry	dąb szypułkowy	408	Wykonywać zabiegi konserwatorskie.
PP-24	L-ctwo Chomino oddz. 728	dąb szypułkowy	bd	Pozostawić w stanie naturalnym.
PP-25	N od Szumiącej	świerk sp.	291	Wykonywać zabiegi konserwatorskie.
PP-26	N od Ciesławia	dąb szypułkowy	400	Wykonywać zabiegi konserwatorskie.
PP-27	Ugory-Świniec	aleja kasztanowców	śr 300	Wykonywać zabiegi konserwatorskie.
PP-28	Świeržno – skraj parku	aleja dębowa	406-621	Wykonywać zabiegi konserwatorskie.
PP-29	Świeržno – pomiędzy szosą do Ugorów a parkiem	aleja z przewagą kasztanowców zwyczajnych	183-457	Wykonywać zabiegi konserwatorskie.
PP-30	Świeržno – droga główna na W	aleja kasztanowców	bd	Wykonywać zabiegi konserwatorskie.

PP-31	PGR Starze wzdłuż bezimiennego ciekut wodnego	aleja kasztanowców	śr 300	Pozostawić w stanie naturalnym.
PP-32	PGR Starze przy małych oczkach wodnych	aleja kasztanowców	śr 300	Pozostawić w stanie naturalnym.
PP-33	Wzdłuż bezimiennego ciekut wodnego pomiędzy Kępicą a Stuchowem	aleja dębów szypułkowych	500-600	Pozostawić w stanie naturalnym.
PP-34	S od Stuchowa – droga polna	aleja dębowo-klonowa	bd	Wykonywać zabiegi konserwatorskie.
PP-35	N od Szumiącej w kierunku St. Mrągowa	aleja kasztanowców	bd	Wykonywać zabiegi konserwatorskie.
PP-36	N od Ciesławia	aleja kasztanowców	bd	Wykonywać zabiegi konserwatorskie.

Wskazania konserwatorskie:

1. Dla powyższych obiektów należy sporządzić metryki wg wzoru stosowanego w dokumentacji pomników przyrody dla województwa szczecińskiego (w zasobach Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody).
2. Oznakować, otoczyć opieką konserwatorską, chronić przed wycięciem i uszkodzeniem.

1.4. Inne cenne obszary i obiekty

W tym punkcie omówiono pozostałe cenne obiekty przyrodnicze, którymi są rozproszone układy biocenotyczne ze stanowiskami chronionych i zagrożonych gatunków roślin, zbiorowiska roślin, miejsca bytowania i rozrodu rozmaitych gatunków fauny, skupiska starodrzewu, aleje i szpale ry nie zgłoszone do ochrony pomnikowej i in. Obszarów tych jest kilkanaście i rozmieszczone są na terenie całej gminy. Niektóre z nich znajdują się w obrębie proponowanych wyżej obiektów powierzchniowych, inne stanowią wyodrębnione spośród mniej cennych przyrodniczo terenów miejsca. Nie proponujemy dla nich konkretnej formy ochrony, ale należy mieć świadomość, że obiekty te są ważne dla zachowania różnorodności biologicznej flory, fauny i wartościowymi krajobrazowo miejscami. Bytujące tu zwierzęta i rosnące rośliny należą do taksonów objętych ochroną gatunkową i z tego powodu degradacja tych miejsc jest zabroniona. Potencjalnie są to obiekty, które mogą stać się w przyszłości użytkami ekologicznymi lub pomnikami przyrody. Określenie lokalizacji powyż-

szych obszarów oraz opis ich walorów jest wskazówką dla planistów umożliwiającą im projektowanie zagospodarowania obszaru gminy z uwzględnieniem potrzeb ochrony przyrody.

Podejmowanie decyzji o działaniach na tych terenach powinno odbywać się w porozumieniu ze specjalistami przyrodnikami, którzy mogą wskazać kolizje planowanych posunięć ze środowiskiem i jeśli to będzie możliwe określać wskazania dla konkretnych miejsc.

Poniżej przedstawiamy spis i krótki opis prezentowanych obiektów.

Symbol na mapie 1: 25 000	Opis obiektu
OC 1 <i>G-W 9-16</i>	Dolina rzeki Stuchowska Struga i Świńca. Dolina rzeczna silnie przekształcona w wyniku przeprowadzonych melioracji, do niedawna intensywnie użytkowana rolniczo, obecnie podlega procesom wtórnej sukcesji. Oprócz łąk i pastwisk znajdują się na jej stokach pola uprawne oraz drzewostany głównie na siedliskach lasowych. Znajdują się tu niewielkie fragmenty olsów i łęgów. W obniżeniach terenu znajdują się niewielkie zatorfienia. W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji flory wykazano tu gatunki zarówno chronione prawnie, jak i rzadkie i ginące. Są to bogate stanowiska arcydzięgla litwora. Stwierdzono tu także m. in. stanowiska następujących taksonów: klonu polnego, szczwołu płamistego, kruszyny pospolitej, grzybieni białych, rdestu węzownika, porzeczki czarnej, starca błotnego (bagienny), konwalii majowej, kukułki krwistej, kruszczyka błotnego, śnieżyczki przebiśnieg, bluszczu zwyczajnego, kocanek piaskowych, wąkroty zwyczajnej, listery jajowatej, wiciokrzewu pomorskiego, grążela żółtego, podkolanu białego, kozłka dwupiennego. Dolina pełni funkcję korytarza ekologicznego. Obszar ważny dla awifauny i herpetofauny: derkacz, przepiórka, zimorodek, pliszka górska, dzierzby i inne ptaki śpiewające, miejsce żerowania drapieżników oraz odpoczynku żurawia, ropuchy, rzekotka, kumak nizinny, żaby zielone, żaby brunatne, zaskroniec.
OC 2 <i>G-R 10-21</i>	Dolina rzeki Wołczy. Dolina zbliżona charakterem do doliny Stuchowskiej Strugi, jednakże mająca mniejszą szerokość. Stwierdzono tu przede wszystkim bogactwo arcydzięgla litwora. Dolina pełni funkcję korytarza ekologicznego. Obszar ważny dla fauny: ropucha, rzekotka, żaby zielone, żaby brunatne, zaskroniec, derkacz, przepiórka, żuraw, dzierzby, ptaki drapieżne, pliszka górska.
OC 3 <i>F-I 12-14</i>	Kompleks leśny obejmujący szereg obniżen terenu leżący w bezpośrednim sąsiedztwie doliny Wołczy, które są miejscem występowania roślinności torfowiskowej, typowej dla torfowisk niskich i mszarów przejściowych. W trakcie inwentaryzacji zarejestrowano m. in. następujące rzadkie lub chronione taksony: torfowiec, bobrek trójlistkowy, czermień błotna, kruszczyk szerokolistny, kruszyna pospolita, modrzewnica zwyczajna, pięciornik błotny, porzeczka czarna, wiciokrzew pomorski i żurawina błotna.
OC 4 <i>N-R 12-14</i>	Obszar tzw. „Świerzniańskiego Lasu” na S od drogi Świerzno – Cerkwica. Obszar obejmujący dobrze wykształcone drzewostany boru bagiennego, lasów bukowych, w dnie bogate runo i podszyt, zawierający m. in. bluszcz pospolity, kruszynę, borówkę bagienną, bagno zwyczajne, wiciokrzew oraz starodrzew liczący ponad 100 lat. Obszar ważny dla awifauny i ferpetofauny: żuraw, ptaki drapieżne, w tym bielik, kanie, słonka, dzięcioł czarny, sowy, ptaki śpiewające, żaby brunatne, rzekotka, ropucha szara.

OC 5 <i>P-U 16-18</i>	Obszar znajduje się w oddz. 707 – 717 L-ctwo Świerżno. Śródleśne oczka i mszary o charakterze przejściowym z bogatą florą mszaków i roślin wyższych, w tym gatunków chronionych i zagrożonych wyginięciem otoczone drzewostanami głównie sosnowymi. Na szczególną uwagę zasługują oczka wodne oznaczone na mapie numerami IX – XIII, gdzie zarejestrowano m. in. stanowiska torfowców tworzących wraz z turzycami i roślinami zielnymi tworzą pło mszarne, unoszące się na wodzie, a także bagna zwyczajnego, czermieni błotnej, grzybieni białych, kosaćca żółtego, kruszczyka błotnego, kruszyny pospolitej, siedmiopalecznika błotnego, welnianki wąskolistnej i pochwowatej, wąkroty zwyczajnej, wiciokrzewu pomorskiego oraz żurawiny błotnej. Obszar ważny dla fauny: ropucha szara, żaby zielone, żaby brunatne.
OC 6 <i>K 15,16</i>	Obszar ten jest niewielką podmokłą łąką, która pełni funkcję biocenotyczną i krajobrazową oraz jest miejscem żerowania ptaków.
OC 7 <i>F-H 16-19</i>	Dolina rzeczna wraz z zagospodarowanymi łąkami w części okresowo podtapianymi, miejscami porośnięte krzakami, sąsiadująca z kompleksem leśnym. Miejsce występowania: przepiórki, derkacza, ptaków drapieżnych, brodziec samotnego.

Zgodnie z zapisami ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych (art. 3) i ustawy o lasach (art. 13) ochronie polegającej na zachowaniu w stanie naturalnym podlegają:

- ⇒ śródpolne i śródleśne oczka wodne o powierzchni do 1 ha,
- ⇒ torfowiska na gruntach rolnych i śródleśne,
- ⇒ pozostałe naturalne bagna i łąki na terenach śródleśnych.

Wobec powyższych obiektów zakazana jest ingerencja zakłócająca naturalne procesy i mogąca doprowadzić do zachwiania równowagi przyrodniczej lub ograniczenia różnorodności biologicznej. W szczególności nie należy:

- wykonywać w odniesieniu do tych obiektów (także w ich sąsiedztwie) prac melioracyjnych wpływających negatywnie na ich stosunki wodne (w szczególności obniżających poziom wód),
- oddawać w dzierżawę oczek wodnych w celu ich wykorzystania rybackiego wiążącego się z niszczeniem roślinności wodnej i przybrzeżnej oraz zmianą właściwości fizyko-chemicznych wód,
- niszczyć roślinności przybrzeżnej oraz zarośli i zadrzewień przywodnych,
- wykonywać w sąsiedztwie zrębów zupełnych,
- zalesiać łąk i muraw ciepłolubnych,
- zezwalać na eksploatację torfu.

2. Elementy Ekologicznej Sieci Obszarów Chronionych (ESOCh)

Sieć ESOCh tworzą **strefy węzłowe** i wiążące je **korytarze ekologiczne**. Dotychczas nie uzyskały statusu obiektów ochrony przyrody, ale w nowoczesnym podejściu do idei ochrony przy-

rody ESOCh jest bardzo istotny. Umożliwia zaplanowanie i realizację zadań o doniosłym znaczeniu dla zachowania zasobów przyrody i jej różnorodności.

Elementy ESOCh to obiekty, których powierzchnia wynosi od kilku arów do kilkuset hektarów. Pełnią one rolę miejsc rozrodu i stałego przebywania zwierząt.

Tereny te są w większości obszarami podmokłymi, torfowiskami, jeziorami lub oczkami wody albo trzcinowiskami. Stanowią pozostałość obszarów podmokłych i zabagnionych dolin rzecznych, które zachowały się w stanie względnie naturalnym, lub które poprzez melioracje i osuszanie w większości przekształcono w użytki zielone.

Drugim obszarem cennym dla fauny są, leżące poza dolinami rzecznyymi, śródpolne oczka wodne, często zarastające lub zarośnięte. Większość oczek dawniej została obsadzona drzewami, które obecnie w wielu przypadkach są częściowo uschnięte lub całkowicie obumarłe. Powinny być jednak zachowane w krajobrazie i chronione nawet po obumarciu, gdyż stanowią one doskonałe ukrycie dla wielu gatunków zwierząt.

Zebrane w toku inwentaryzacji w toku inwentaryzacji dane pozwoliły ustalić, że na terenie gminy Świerzno znajdują się zarówno obszary ważne dla fauny o znaczeniu lokalnym jak i ponadlokalnym. Liro autorka „Koncepcji krajowej sieci ekologicznej ECONET – POLSKA” (1995, 1998) podaje że:

- centralna oraz południowo – zachodnia i zachodnia części gminy posiada rolę obszaru węzłowego o znaczeniu międzynarodowym o symbolu, który obejmuje obszar ujścia Odry,
- północna część gminy posiada rolę obszaru węzłowego o znaczeniu międzynarodowym, który obejmuje obszar wybrzeża i pobraża Bałtyku,
- obszar gminy pełni rolę biocentra i strefy buforowej,
- obszar gminy pełni rolę ostoji przyrody o znaczeniu europejskim.

2.1. Korytarze ekologiczne i obszary węzłowe

Gmina Świerzno położona jest na przebiegu pradoliny pomorskiej dzielącej się na dwie odnogi, w obrębie których płyną Łądkowski kanał i Stuchowska Struga, a także do których dopływają wody prowadzone przez Wólcę, Niemiec i Janicę.

Na podstawie przeprowadzonych obserwacji oraz danych literaturowych ciekom tym niewątpliwie można przypisać funkcję korytarzy ekologicznych o znaczeniu:

- ponadregionalnym,
- regionalnym (międzygminnym),

- lokalnym

Bezsprzecznie można uznać, że istnienie tych dolin rzecznych jest istotne dla funkcjonowania i istnienia zbiorowisk roślinnych, migracji gatunków flory (dotyczy to przede wszystkim gatunków związanych ze środowiskami podmokłymi), większości przedstawicieli gromad kręgowców i bezkręgowców związanych ze środowiskami wodno-błotnymi, a występującymi na stałe w obrębie tej gminy lub przebywających tu okresowo, np. w okresie wędrówek, zimowania czy rozrodu. Powyższe korytarze ekologiczne stanowią integralny element Ekologicznej Sieci Obszarów Chronionych Pomorza Szczecińskiego.

Analiza uwarunkowań przyrodniczych występujących w tej gminie pozwala na stwierdzenie, że w obrębie gminy Świerzno występują obszary, którym można by nadać rangę obszaru węzłowego. Jest nim bezsprzecznie miejsce zetknięcia się Wołczy, Stuchowskiej Strugi i Świńca.

2.2. Bariery ekologiczne

W obrębie pradoliny pomorskiej i dolin rzecznych – na obszarze gminy Świerzno do „wielkogabarytowych” barier pochodzenia sztucznego, uniemożliwiających lub pogarszających warunki migracji zwierząt należy zaliczyć wieże telefonii komórkowej, wiertnie ropy w Kaleniu, linie energetyczne przecinające obszar gminy. Do sztucznych barier ekologicznych należy zaliczyć także drogi. W trakcie prowadzonych obserwacji stwierdzono, że szczególnie newralgicznymi miejscami są następujące odcinki dróg:

- droga nr 105 między Świerzmem a Stuchowem, gdzie droga ta leży pomiędzy biegnącą równolegle do niej Stuchowską Strugą a kompleksem leśnym Świerzniańskiego Lasu, będącym miejscem zerowania i zimowania kręgowców,
- droga nr 102 na odcinku między zachodnią granicą gminy a skrzyżowaniem z drogą prowadzącą do Jatek. Droga przecina ważny korytarz ekologiczny jakim jest Wołcza oraz kompleks leśny Ruiny Leśne, w którym występuje kilka torfowisk i bagienek oraz jezioro Jatkowskie i Łąbędzie,
- droga między Świerzmem a wschodnią granicą gminy, droga ta przecina kompleks leśny Świerzniańskiego Lasu, który pełni funkcję miejsca rozrodu, zerowania i zimowania kręgowców,
- droga na odcinku między Chominem a Szumiącą. Droga przecina kompleks pól, ważne dwa korytarze ekologiczne jakimi jest Wołcza i Niemica oraz kompleks leśny koło Margowa,
- droga między Chominem a skrzyżowaniem z drogą nr 102, droga biegnie równolegle do Wołczy będącej korytarzem ekologicznym a kompleksem leśnym.
- droga między Chominem a Mechowem. Droga biegnie równolegle do Wołczy będącej koryta-

rzem ekologicznym a w Krzepocinie ją przecina,

- droga na odcinku między Chominem a Benicami. Droga ta przecina kompleks pól, biegnie równolegle do Wołczy będącej korytarzem ekologicznym, ponadto droga ta znajduje się 100m od Wołczy od kompleksu Łabędziego Bagna.

W najbliższym czasie mogą pojawiać się na obszarze tej gminy nowe obiekty budowlane lub instalacje, które będą stanowiły barierę ekologiczną. Są to:

- projekty przeprowadzenia przez Bałtyk gazociągu z Norwegii, który miałyby w tym rejonie „wyjść” na ląd,
- ферmy wiatraków, które staną się barierami dla wędrownych gatunków zwierząt, zarówno ptaków jak i ssaków.

Stąd też kwestie te muszą być przedmiotem szczególnej troski władz gminy i ochrony przyrody oraz planistów.

Natomiast w obrębie tej gminy brak jest wyraźnych barier ekologicznych pochodzenia naturalnego, chyba że za takie uznamy istniejące ciekły wodne.

3. Uwarunkowania wynikające z przepisów międzynarodowych

Zgodnie z zapisami Konstytucji RP międzynarodowe umowy ratyfikowane przez Polskę są źródłem powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej. Niewątpliwie takimi są międzynarodowe konwencje ratyfikowane przez władzę naszego kraju.

Również źródłem powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej staną się w najbliższym czasie przepisy Unii Europejskiej. Mając na uwadze ostatnie wypowiedzi przedstawicieli Unii, prowadzących negocjacje w sprawie przyjęcia naszego kraju w poczet państw członków Unii, najprawdopodobniej warunkiem naszego przyjęcia będzie wdrożenie niektórych przepisów unijnych. Wśród nich znajdują się najprawdopodobniej dyrektywy dot. ochrony zasobów przyrodniczych.

Poniżej omówiono uwarunkowania płynące z:

- obowiązujących w Polsce konwencji,
- z obowiązujących w państwach Unii Europejskiej przepisów z zakresu ochrony przyrody a które w związku ze staraniami Polski o przyjęcie w poczet państw Unii Europejskiej będą „lada chwila” obowiązywać w naszym kraju.

3.1. Międzynarodowe konwencje dotyczące ochrony zasobów przyrodniczych

Polska ratyfikowała kilkadziesiąt konwencji dotyczących ochrony środowiska. Wśród nich są także konwencje dotyczące ochrony zasobów przyrodniczych, takie jak:

- Konwencji o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk naturalnych, tzw. Konwencja Berneńska. Celem tej Konwencji jest ochrona gatunków ginących, zagrożonych, migrujących i endemicznych oraz siedlisk ich występowania.
Przeprowadzona waloryzacja tego obszaru wykazała, że w obrębie gminy Świerzno stwierdzono bytowanie tylko 1 gatunku bezkręgowca i 131 gatunków kręgowców wpisanych na listy tej konwencji (Aneks nr 2).
- Konwencji o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, tzw. Konwencji Bońskiej. Przeprowadzona waloryzacja wykazała, że w obrębie gminy Świerzno występują co najmniej 23 gatunki ptaków wpisanych na listy tej konwencji (Aneks nr 2).
W ramach tej Konwencji dodatkowo obowiązują dodatkowe porozumienia ochronie nietoperzy. Natomiast żaden obszar w obrębie tej gminy nie pełni kluczowej funkcji jako miejsce odpoczynku w trakcie wędrówek lub też zimowisko.
- Konwencja o ochronie światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, tzw. Konwencja Paryska. Celem tej Konwencji jest ochrona obiektów o szczególnym znaczeniu dla zachowania światowego dziedzictwa, w tym niepowtarzalnych obszarów z naturalną przyrodą.
W obrębie gminy Świerzno nie znajduje się żaden obszar ani obiekt wpisany lub zasługujący na wpisanie na listę obiektów światowego dziedzictwa.
- Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego, tzw. Konwencja Helsińska. Celem jej ustanowienia jest ochrona środowiska Bałtyku, a w tym jego zasobów biologicznych m.in. poprzez tworzenie morskich obszarów chronionych.
Gmina leży w obrębie obszaru przymorskiego. Przez jej teren przepływają cieki wpadające za pośrednictwem Zalewu Kamieńskiego do morza. W obrębie gminy Świerzno nie znajduje się żaden obszar ani obiekt wpisany lub zasługujący na wpisanie na listę obiektów tej Konwencji.
- Konwencji o obszarach wodno - błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego, tzw. Ramsarska.
Na obszarze gminy Świerzno nie znajduje się żaden obszar ani obiekt wpisany lub zasługujący na wpisanie na listę obiektów tej Konwencji.

Reasumując należy stwierdzić, że w obrębie gminy Świerzno nie znajduje się żaden obszar, który pełniłby kluczową funkcję z punktu widzenia którejkolwiek z w/w konwencji. Na terenie gminy Świerzno nie występują również gatunki flory wpisane na listy konwencji oraz nie znajduje się żaden obszar, który pełniłby kluczową funkcję z punktu widzenia którejkolwiek z konwencji dotyczących ochrony zasobów flory.

3.2. Przyroda gminy na tle przepisów Unii Europejskiej

Unia Europejska przywiązuje dużą rolę do ochrony zasobów przyrodniczych. Stąd też podejmowała w przeszłości i podejmuje działania na rzecz wdrożenia m. in. następujących konwencji:

- Decyzją Rady 82/72/EWG z 1981 r. przyjęła ona Konwencję o ochronie gatunków europejskich dzikich zwierząt i roślin oraz siedlisk naturalnych, tzw. Konwencję Berneńską,
- Decyzją Rady 82/461/EWG z 1982 r. przyjęła ona Konwencję o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt, tzw. Konwencję Bońską

oraz dostosowania swoich przepisów do jak najskuteczniejszej ochrony tych zasobów. Stąd też wydała m. in. dwie dyrektywy Rady:

- **Dyrektywę Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikich ptaków, tzw. Dyrektywę Ptasią.** Celem tej Dyrektywy jest ochrona wszystkich gatunków ptaków i ich siedlisk.

Obszarami specjalnej troski z punktu widzenia załącznika I tej Dyrektywy są miejsca występowania następujących gatunków ptaków: *bociana białego, obu kań, bielika, błotniaka stawowego, łąkowego i zbożowego, orlika, derkacza, żurawia, zimorodka, dzięcioła czarnego i gąsiorka*. Obszarami występowania tych gatunków są:

- ⇒ pradolina pomorska obejmująca dolinę Kanału Łądkowskiego;
- ⇒ pradolina pomorska obejmująca dolinę Stuchowskiej Strugi;
- ⇒ dolina Wołczy i Świńca;
- ⇒ dolina Niemicy;
- ⇒ Puszcza Niczonowska;
- ⇒ Lasu na Starym Margowie i Ruiny Leśne,
- ⇒ Łabędzie Bagno,

- **Dyrektywę Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory, tzw. Dyrektywę Habitatową.** Celem tej dyrektywy jest zachowanie różnorodności biologicznej w obrębie europejskiego terytorium państw członkowskich poprzez ochronę siedlisk naturalnych oraz dzikiej flory i fauny. Jednym z jej głównych celów jest podjęcie przez państwa członkowskie szeregu działań w celu ustanowienia Europejskiej Sieci Ekologicznej, która otrzyma nazwę „Natura 2000”.

Obszarami specjalnej troski z punktu widzenia tej Dyrektywy są miejsca rozrodu i bytowania zwierząt wymienionych w II załączniku, dla ochrony, których wymagane jest wyznaczanie specjalnych obszarów chronionych.

W gminie Świerzno takimi obszarami są:

- ⇒ doliny cieków Stuchowskiej Strugi, Łądkowskiego Kanału, Wołczy i Świńca, które są miejscem bytowania minogów, wydry, żerowania nietoperzy,
- ⇒ lokalne podmokłości, które są miejscem bytowania kumaka,

Warto nadmienić, że na obszarze tej gminy stwierdzono gatunki zwierząt wykazane w załączniku IV. Do nich oprócz wyżej już wymienionych, także rzekotka, żaba trawna, żaba jeziorkowa i grzebiuszka ropuchy zielona i paskówka. Gatunki te podlegają szczególnej ochronie na podstawie tej Dyrektywy.

Z punktu widzenia flory obszarami specjalnej troski z punktu widzenia tej Dyrektywy są:

- siedliska naturalne ważne dla miejscowych społeczności, których ochrona wymaga wyznaczenia obszarów szczególnie chronionych (Załącznik I),
- gatunki roślin będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, których ochrona wymaga wyznaczenia specjalnych obszarów chronionych (Załącznik II),
- gatunki roślin będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, które wymagają ścisłej ochrony (Załącznik IV),
- gatunki roślin będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, których pozyskanie ze stanu dzikiego i eksploatacja mogą podlegać działaniom w zakresie zarządzania (Załącznik V).

Inwentaryzacja szaty roślinnej przeprowadzona w tej gminie pozwala na następujące konkluzje:

- mając na uwadze zapisy Załącznika III należy stwierdzić, że pomimo obecności na obszarze gminy kilku siedlisk wymienionych w Załączniku I takich jak nizinne łąki kośne, las bukowy *Luzulo – Fagetum*, las bukowy *Asperulo – Fagetum*, lasy grądowe *Stelario - Carpinetum*, torfowisk wysokich, przejściowych i trzęsawisk, lasy bagienne ich ochrona poprzez wyznaczenie obszarów szczególnie chronionych winna mieć miejsce jedynie w stosunku do torfowisk wskazanych wyżej do ochrony jako użytki ekologiczne,
- mając na uwadze zapisy Załącznika III należy stwierdzić, że pomimo obecności na obszarze gminy kilku gatunków roślin, takich jak: przebiśnieg, widłak jałowcowaty oraz torfowców, ich ochrona poprzez wyznaczenie obszarów szczególnie chronionych winna mieć miejsce jedynie w stosunku do torfowisk wskazanych wyżej do ochrony jako użytki ekologiczne,
- mając na uwadze zapisy Załącznika IV należy stwierdzić, że na obszarze gminy nie ma gatunków roślin, które wymagają ścisłej ochrony.

Reasumując, po analizie przepisów Unii Europejskiej, należy stwierdzić, że w obrębie gminy Świerzno nie znajduje się żaden obszar, który pełniłby kluczową rolę z punktu widzenia którejkol-

wiek z w/w dyrektywy. Tym niemniej zaproponowane obszary do ochrony w tej gminie (użytek ekologiczny, obszar chronionego krajobrazu) odpowiadają i wychodzą na przeciw wymogom stawianym w aktach prawnych Unii Europejskiej w zakresie ochrony przyrody.

4. Wymagania wynikające ze strategii ochrony różnorodności biologicznej oraz kryteriów IUCN (Światowej Unii Ochrony Przyrody)

Plan działań ukierunkowany na ochronę różnorodności biologicznej zawarty został w programie polityki ekologicznej państwa przyjętym do realizacji w 1994r. w związku z opracowaną w latach siedemdziesiątych koncepcją Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (ESOCh). Podstawowe cele realizowane w obiektach prawnie chronionych wg kryteriów IUCN są następujące.

- **Zachowanie fragmentów naturalnych ekosystemów;** temu celowi na terenie gminy Świerżno odpowiadają obiekty istniejące i przewidziane do ochrony jako użytki ekologiczne.
- **Zachowanie różnorodności biologicznej i równowagi ekologicznej środowiska:** temu celowi na terenie gminy Świerżno odpowiadają obiekty przewidziane do ochrony jako OChK w pewnym stopniu także użytki ekologiczne. Istotną rolę w tym zakresie mają do spełnienia korytarze ekologiczne, które stanowią drogi migracji roślin i zwierząt.
- **Ochrona zasobów genetycznych** wiąże się głównie z ochroną populacji rzadkich i zagrożonych gatunków flory, realizowaną w gminie Świerżno przez zaproponowanie do ochrony gatunków roślin i zwierząt.
- **Ochrona walorów krajobrazowych** w gminie Świerżno będzie realizowana dzięki utworzeniu dużego obiektu powierzchniowego OChK, a także mniejszych obiektów, jak użytki ekologiczne o dużych walorach krajobrazowych.
- Pozostałe cele: **edukacja, badania i monitoring, zapobieganie erozji, rekreacja i turystyka** - mogą być realizowane w gminie w różnych obiektach przewidzianych do ochrony.

5. Przyroda gminy w świetle prawa Rzeczypospolitej Polskiej

Odniesienia w prawie polskim dotyczące szaty roślinnej i fauny, w szczególności jej ochrony, skomentowane zostały w poszczególnych rozdziałach niniejszego opracowania.

Wykorzystane zostały następujące akty prawne:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, w zakresie obowiązujących w Polsce konwencji międzynarodowych,

- Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 6 kwietnia 1995 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. Nr 41, poz. 214). (ANEKS 3),
- Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 6 stycznia 1995 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. Nr 13, poz. 61). (ANEKS 3),
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 6 lutego 1996 r. w sprawie zwalczania organizmów szkodliwych (Dz. U. Nr 15, poz. 81),
- Ustawa z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 114, poz. 492; z 1992 r. Nr 54, poz. 255; z 1994 r. Nr 89, poz. 41, Dz.U.97.14.72). (ANEKS 3),
- Ustawa z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska (Dz. U. z 1994 r. Nr 49, poz. 196, z 1995 r. Nr 90, poz. 446, z 1996 r. Nr 106, poz. 496 i Nr 132, poz. 622 oraz z 1997 r. Nr 46, poz. 296, Nr 96, poz. 592, Nr 121, poz. 770 i Nr 133, poz. 885),
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 16, poz. 78, Dz.U. z 1997 r. Nr 60, poz. 370).
- Ustawa z dnia 28 września 1991r. o lasach (Dz. U. Nr 101, poz. 444; z 1992r. Nr 21, poz. 85; Nr 54, poz. 254; z 1994r. Nr 1, poz. 3; Nr 127, poz. 627). (ANEKS 3).

Prawo polskie zawiera szereg przepisów i aktów różnej rangi, które są podstawą do praktycznej i planowej ochrony zasobów przyrody. Określają one przedmioty i zakres ochrony, wykonywanie ochrony przyrody na drodze rozwiązań bezpośrednich (ochrona gatunkowa fauny i flory) jak również pośrednich przez ustalanie zasad planowania przestrzennego, tworzenia strategii rozwoju i szczegółowych działań wpływających na stan środowiska i przyrody, dla których nadrzędna jest zasada dostosowywania się do wymogów ochrony przyrody i środowiska.

Obecnie każdy akt prawny mający skutki w planowaniu przestrzennym (plany zagospodarowania przestrzennego, prawo miejscowe) musi uwzględniać w pierwszym rzędzie uwarunkowania przyrodnicze.

VI WSKAZANIA DO STUDIUM UWARUNKOWAŃ PRZYRODNICZYCH ORAZ PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ŚWIERZNO

Przeprowadzona waloryzacja przyrodnicza potwierdziła zasadność ustanowienia tu istniejących obiektów chronionych i wykazała, że na obszarze gminy znajdują się szczególne tereny wymagające ochrony, ze względu na zagrożenia naturalne i antropogeniczne. Studium uwarunkowań przyrodniczych gminy powinno więc ująć wszystkie powyżej prezentowane wartości przyrodnicze wymagające ochrony prawnej lub zabiegów konserwatorskich.

Mając na uwadze, że w gminie realizowane są głównie funkcje rolnicze, przy jednoczesnej dużej atrakcyjności tego obszaru dla energetyki wykorzystującej siłę wiatru, oraz zaplecze dla turystycznych rejonów gmin nadmorskich, zachowanie i ochrona najcenniejszych obszarów i obiektów tworzących krajobraz gminy, warunkuje jej prawidłowy rozwój z pożytkiem dla jej mieszkańców.

Zazwyczaj dotąd plany zagospodarowania przestrzennego ochronę środowiska naturalnego sprowadzały do ochrony i zagospodarowania rekreacyjnego parków wiejskich, ochrony zadrzewień śródpolnych i przydrożnych, określania kierunków i obszarów do zalesień. Dzieje się tak na skutek braku analizy stanu i diagnozy zagrożeń oraz potrzeb ochrony środowiska przyrodniczego. Wobec różnorodności i ilości problemów z zakresu ochrony środowiska przyrodniczego, będących wynikiem szczegółowej inwentaryzacji i waloryzacji, tak skromne zapisy planistyczne są daleko nie wystarczające. Skuteczność ochrony będzie mała jeśli równolegle nie będzie podjęty cały szereg działań mających na celu kształtowanie środowiska biologicznego. Sformułowane poniżej zalecenia adresowane są do wszystkich podmiotów w gminie; niektóre z nich, ze względu na swój charakter, muszą być brane pod uwagę przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Wydaje się, że respektując zaprezentowane dalej wytyczne można pogodzić interesy potencjalnych inwestorów z wymogami ustawowymi dotyczącymi ochrony przyrody. Wskazania te podzielono na dwie grupy zagadnień. Pierwsza z nich dotyczy środowiska przyrodniczego w aspekcie ogólnym i zawiera zalecenia, które można nazwać konserwatorskimi. Druga natomiast odnosi się do spraw planistycznych uwzględniając specyficzne cechy gminy Świerzo.

Wskazania konserwatorskie

Stosowanie się do wymienionych poniżej wskazań umożliwia zachowanie walorów przyrodniczych gminy i jednocześnie renaturalizację środowiska tam, gdzie jest to jeszcze możliwe. Są to jednak zalecenia ogólne wypracowane na bazie doświadczeń ekologii. Mogą one być pomocne w kwestiach opracowywanych strategii gospodarczych jak i przy rozwiązywaniu problemów szczegółowych, dotyczących zagospodarowania.

Tak więc w celu ochrony środowiska biologicznego należy:

1. Zachować pełną reprezentację typów ekosystemów - biotopów, charakterystyczną dla gminy. Pozostawiać wszystkie naturalne struktury przyrodnicze, w tym ustawowo chronione zadrzewienia i zakrzewienia, oczka, bagna, torfowiska itp. Utrzymywać wszystkie, choćby najmniejsze fragmenty leśne w krajobrazach antropogenicznych – łąkowo - pastwiskowych, polnych i osadniczych. Stanowią one bazę do procesów regeneracji roślinności na terenach pozbawionych naturalnej szaty roślinnej. Na obszarach tych należy powtarzać w zapisach dla obszarów funkcjonalnych (wydziałów planistycznych) nakaz zachowania ich w stanie naturalnym.
2. Kształtować korytarze ekologiczne (pomosty, łączniki) pomiędzy rozproszonymi ekosystemami podobnego typu, aby zlikwidować ich izolację przestrzenną. Umożliwi to migrację flory i fauny - wymianę zasobów genowych, podnosząc tym samym odporność systemu przyrodniczego na degradację. Na przykład dwa fragmenty lasów podobnego typu należy połączyć pasem zadrzewień.
3. Ograniczać należy inwestycje przecinające wskazane korytarze ekologiczne, a w przypadku inwestycji niezbędnych należy ograniczać ich wpływ na środowisko przyrodnicze planując odpowiednie przepusty, osłony, nasadzenia etc.
4. Przeprowadzić weryfikację potencjalnych obszarów wydobywania surowców potencjalnych złóż (piasków, torfów). Każda taka inwestycja musi mieć wykonaną ocenę oddziaływania na środowisko. W zestawieniu „zysków i strat” najczęściej okazuje się, iż eksploatacja pod nadzorem jest lepsza, od „dzikiej” przez nikogo nie nadzorowanej. Potencjalną gospodarkę eksploatacji surowców mineralnych należy prowadzić zgodnie z ustawą „Prawo geologiczne i górnicze” z 1994 roku.
5. Kształtować trwałą roślinność w strefach wododziałowych. Są to obszary pełniące ważną funkcję korytarzy ekologicznych, a także alimentacji wód. Tym samym nie odleśniać stref wododziałowych.
6. Na obszarach zajmowanych przez roślinność przyczyniającą się do oczyszczania środowiska naturalnego należy zakazać inwestycji mogących wpłynąć negatywnie na pokrywę roślinną.

7. W opracowaniach planistycznych wyłączyć należy z zalesień tereny, dla których zalesianie spowodowałoby degradację ich walorów przyrodniczych i krajobrazowych (użytki zielone, obszary o rozległych panoramach widokowych na terenach o bogatej geomorfologii, miejsca kształtowania się roślinności kserotermicznej).
8. W jednostkach krajobrazowo-roślinnych łąkowo-polnych dolin rzecznych, w miejscach przesuszonych, stosować zalesienia. Zwiększą one retencję wód, a także będą pełniły funkcję melioracyjną. Ożywione zostaną procesy torfotwórcze. Proporcje między lesistością a wielkością użytków zielonych muszą być wyważone merytorycznie. Nie można zalesiać tych łąk i pastwisk, które mają kluczowe znaczenie przyrodnicze.
9. Likwidować grunty orne dochodzące do zbiorników i koryt rzek. Zamieniać je na trwałe użytki zielone bądź zalesiać.
10. Nie zalesiać, ani też nie dopuszczać do zarośnięcia drzewami, brzegów cieków na całej długości. Utrzymać niedługie odcinki biegu koszone aż do brzegów koryta, pozostawiając kilkumetrowy pas dla rozwoju roślinności ziołoroślowej i szuwarowej
11. Pozostawiać, do spontanicznego zarastania roślinnością, nieużytki powstałe po eksploatacji kruszywa mineralnego (po ewentualnej uprzedniej częściowej rekultywacji technicznej) bądź torfu.
12. Rozwiązać problem odpadów i ścieków przez wdrożenie systemu selektywnego składowania odpadów, likwidację dzikich wysypisk i wylewisk nieczystości. Uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie gminy (tworzenie "naturalnych" niskonakładowych oczyszczalni trzcinowych itp., kanalizacja większych wsi oraz budowa szamb zbiorowych w małych wsiach, likwidacja punktowych miejsc zrzutu ścieków do zbiorników i cieków wodnych).
13. Utrzymywać wokół zbiorników wód stojących, a także wzdłuż cieków, trwałe użytki zielone w pasie przynajmniej 15 metrów. Ograniczają one spływ substancji biogennych (pochodzących z nawozów) - działają jako naturalna bariera biogeochemiczna. Są też miejscem gniazdowania cennej ornitofauny wodno – błotnej.
14. Nie dopuszczać do osuszania i zasypywania lokalnych mokradeł na dnach dolin. Na przykład nie wolno w takich miejscach rozplantowywać urobku pochodzącego z hydrotechnicznych prac melioracyjnych (odmulania dna, formowania skarp itp.)
15. Wprowadzać zalesianie terenów granicznych między obszarami o różnym typie użytkowania. Ograniczy to między innymi rozprzestrzenianie się zbiorowisk synantropijnych złożonych z ekspansywnych gatunków.
16. Grunty słabsze, o bardzo niskiej przydatności rolniczej, przeznaczać pod zalesienie, lub, w zależności od charakteru siedlisk (zwłaszcza o skrajnych warunkach ekologicznych), pozostawiać

w formie nieużytków podlegających spontanicznym procesom regeneracyjnym.

Ponadto w studium powinny się również znaleźć następujące zapisy respektujące wartości przyrodnicze i krajobrazowe, tj;

- lokalizacja zabudowy (w tym rekreacyjnej) tylko w obrębie istniejących jednostek osiedleńczych, w szczególności w granicach proponowanych obszarów chronionych,
- dopuszczenie do budowy tylko obiektów zharmonizowanych z tradycjami kulturowymi tego regionu,
- takie kształtowanie struktury przyrodniczej krajobrazu - jego fizjonomii, aby nie tracić osi i panoram widokowych o szczególnych walorach estetycznych,
- wzdłuż dróg należy kształtować zadrzewienia. Pełnić one będą funkcję krajobrazową (harmonia widoku), a także przyrodniczą - korytarzy ekologicznych,
- w krajobrazach polnych, związanych z obszarami uprawy ekstensywnej (tradycyjnej), utrzymać miedze i drogi gruntowe związane z drobnopowierzchniowym rozłogiem pól. Są to cenne, funkcjonujące korytarze ekologiczne najniższego rzędu (liniowe). Nie dopuszczać do nadmiernego scalania gruntów, niszczącego te struktury przyrodnicze.
- w krajobrazach polnych, związanych z intensywnymi formami uprawy (wielkoprzestrzennymi monokulturowymi), zwiększyć stopień fragmentacji pól, między innymi poprzez zakładanie miedz i dróg gruntowych,
- nie lokować w bezpośrednim sąsiedztwie obiektów chronionych obiektów intensywnej hodowli, a w pasie 500 m szerokości, stosować technologie gospodarstwa ekologicznego.

Mając na uwadze kwestie wynikające ze starań Polski o wejście do Unii Europejskiej, można stwierdzić, że niektóre ze środowisk ze względu na występujące tam wartości przyrody ożywionej, będą wymagały ochrony (w myśl ratyfikowanych przez Polskę Konwencji oraz obowiązujących w krajach Unii Europejskiej dyrektyw i zarządzeń). Obszary takie wskazano w rozdziale V.

Wskazania planistyczne

Każda gmina stanowi jednostkę o indywidualnych cechach gospodarczych, społecznych i oczywiście przyrodniczych. Mając to na uwadze określono szczególne zalecenia planistyczne dla gminy Świerżno uwzględniające jej charakterystykę na tle wyników przeprowadzonej inwentaryzacji przyrodniczej.

Należy stwierdzić, że w gminie tej istnieją siedliska, które ze względu na wartości florystyczne,

faunistyczne i krajobrazowe winny być chronione na podstawie art. 13 ustawy o ochronie przyrody. Stąd też zaproponowano:

- utworzyć obszar chronionego krajobrazu „Pradolina Pomorska”, rozciągającego na obszarze kilku gmin. Przedmiotem ochrony miałyby być fragmenty pradoliny pomorskiej i krawędzi oraz powierzchni wysoczyzny morenowej leżące w tej gminie, a obejmujące dolinę Stuchowskiej Strugi oraz dolinę Łądkowskiego Kanału
- utworzyć 5 użytków ekologicznych,
- utworzyć 11 stref faunistycznych zbiorczych, na które składają się 42 wyodrębniające się strefy faunistyczne cząstkowe pełniących rolę miejsc rozrodu i stałego przebywania dla zwierząt, tak bezkręgowych, jak i kręgowych,
- powołać 36 pomników przyrody, obejmujących głównie dęby cechujące się wymiarami pomnikowymi,
- podjąć działania na rzecz zachowania lub ograniczenia niekorzystnych zjawisk zachodzących w obrębie parków podworskich,

Równocześnie stwierdzono kilkaset miejsc występowania gatunków roślin i zwierząt chronionych na mocy rozporządzeń Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, a także zarejestrowano rzadkie albo ginące lub zagrożone wyginięciem gatunki flory i fauny godne szczególnej troski. Miejsca te opisano w poprzednich rozdziałach.

W stosunku do tych obszarów i miejsc zaleca się podjąć działania mających na celu zawarcie w:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świerzno,
- Planie zagospodarowania przestrzennego gminy Świerzno,
- Programie ochrony Nadleśnictwa Gryfice,
- Planie urządzenia Nadleśnictwa Gryfice,
- Strategii rozwoju województwa zachodniopomorskiego.

stosownych zapisów, które przyczynią się do ich ochrony.

W dokumentach tych powinny znaleźć się następujące kwestie:

1. Przede wszystkim należy wpisać :

- lokalizację obszarów o szczególnie interesujących walorach krajobrazu, omówionych powyżej,
- stanowiska i obszary ważne dla zachowania gatunków roślin i zwierząt,
- obszary z rzadką roślinnością,
- miejsca występowania skupisk zieleni jak: pomniki, aleje, kępy zieleni, parki,
- twory przyrody rzadkie lub nie-, lub trudno odtwarzalne, jak : torfowiska, ozy, stanowiska i

skupiska głazów narzutowych, inne rzadko spotykane twory przyrody nieożywionej,

2. Do czasu powołania powierzchniowych form ochrony należy w planach zagospodarowania i studium zapisać odnośnie tych obszarów zakaz zmiany form użytkowania gruntów i w miarę możliwości wskazania konserwatorskie wymienione dla każdego z obszarów. Odnośnie terenów proponowanych do włączenia do użytków ekologicznych należy także wprowadzić zakaz prywatyzacji gruntów państwowych lub innych nieprywatnych.
3. Zaleca się objęcie szczególną troską obszarów krawędziowych leżących na pograniczu pradoliny pomorskiej i wysoczyzny morenowej. Winna się ona przejawiać przede wszystkim ograniczeniem inwestycji kubaturowych wielkogabarytowych. Dotyczy to w szczególności wież GSM oraz elektrowni wiatrowych, linii wysokiego napięcia. W tym względzie postuluje się wprowadzenie zakazu lokalizacji ferm liczących ponad 5 wiatrownic. Ponadto takie fermy powinny być odsuwane od krawędzi pradoliny, w głąb wysoczyzny morenowej. Również minimalna odległość od siebie lokalizacji takich ferm powinna wynosić minimum 3 - 5 km. Także moc elektrowni tu lokalizowanych należy ograniczać max do 1 MW. Powyższe wytyczne pozwolą pogodzić interesy inwestorów zainteresowanych lokalizacją w tej gminie sieci ferm wiatraków z potrzebami zachowania naturalnego obszaru nadmorskiego ukształtowanego w czasie ostatniego zlodowacenia.
4. Nie należy lokować elektrowni wiatrowych na następujących obszarach:
  - na wzniesieniu pomiędzy Stuchowską Strugą a drogami nr 102 i 105,
  - na krawędzi pradoliny pomorskiej pomiędzy drogą Stuchowo - Starza - Witno a Stuchowską Strugą,
  - na krawędzi pradoliny pomorskiej pomiędzy drogą PGR Rybice - Gostyń - Janowo a Łądkowskim Kanałem.
5. Z uwagi na to, że tereny te leżą w bezpośredniej bliskości morza, należy oczekiwać w następnych latach zainteresowaniem tymi obszarami ze strony potencjalnych inwestorów, którzy chcieliby lokować tu zabudowę rekreacyjną lub mieszkaniowo - turystyczną. Mając na uwadze walory tego terenu jednakże nie wnosi się potrzeby wprowadzania zakazu zabudowy wysoczyzny morenowej. Natomiast należy dążyć do wypracowania modelu harmonijnego zagospodarowania tych terenów jako potencjalnych, atrakcyjnych obszarów budowlanych, w którym przedmiotem szczególnej troski byłaby krawędź pradoliny.
6. W obrębie wysoczyzny oraz dolin cieków występują ciekawe formy geologiczne godne specjalnej ochrony. W stosownych planach gminy należy przewidzieć zakaz eksploatacji ozów i torfów. Natomiast można rozważyć możliwość eksploatacji surowców przydatnych do produkcji

ceramiki budowlanej.

7. Zaleca się ograniczenie lub całkowite wyłączenie obszarów pradolin z melioracji osuszających. To samo dotyczy terenów torfowisk występujących w tej gminie. Równocześnie wskazuje się potrzebę odtworzenie stosunków wodnych na zniszczonych obszarach torfowiskowych.
8. Należy dążyć do utrzymania gospodarki rolnej na obszarze pradoliny pomorskiej, zarówno w dolinie Łądkowskiego Kanału jak i Stuchowskiej Strugi. Ten sposób wykorzystania łąk i użytków zielonych gwarantuje zachowanie na tych terenach występowania kilku cennych gatunków, jak storczyków, ptaków siewkowatych. Jeszcze 8 - 10 lat temu doliny te były rozbrzmiewały głosami rycyków, krwawodziobów, bekasów kszuików i innych interesujących gatunków ptaków. Obecnie gatunki te ze względu na brak odpowiedniej dla nich kultury użytkowania wycofały się z tego obszaru. Podobne wskazania dotyczą dolin innych cieków gminy - Wołczy, Niemicy oraz Świńca.
9. Wskazuje się na potrzebę zatrzymania tendencji przekształcania użytków rolnych w grunty orne. W konsekwencji takiego procesu następuje przyspieszenie murszenia (degradacji) gruntów składających się przede wszystkim z torfów niskich.
10. Walory turystyczne gminy można wykorzystać tworząc bazę rekreacyjną w postaci: pól golfowych, ośrodków hippicznych, tras rowerowych, boisk piłkarskich, kortów tenisowych. Bliskość morza jest pewną gwarancją dla turystyki i rekreacji sezonowej

VII PODSUMOWANIE

Inwentaryzacja przyrodnicza przeprowadzona w sezonach wegetacyjnych 1999 i 2000 r. w gminie Świerżno dostarczyła bogatych informacji o charakterze i zróżnicowaniu szaty roślinnej oraz walorach faunistycznych jej obszaru na tle krajobrazu.

Podsumowując przedstawione opracowanie można przedstawić następujące wyniki badań:

- 1) stan rozpoznania zasobów przyrodniczych gminy Świerżno jest minimalny. Stąd też niniejsze opracowanie należy uznać za pierwsze w historii tego obszaru.
- 2) gmina ma charakter rolniczy a użytki rolne zajmują 60% jej powierzchni, natomiast lasy około 30%,
- 3) gmina charakteryzuje się zróżnicowanymi walorami przyrodniczymi. Jednakże w większości są one przeciętne.
- 4) pod względem atrakcyjności krajobrazu, większą część gminy należy zaklasyfikować do obszarów o średnich, miejscami małych walorach, natomiast tylko krajobraz fragmentu krawędzi doliny wód roztopowych cechuje się znacznie wyższymi walorami. Te walory krajobrazowe uznano za godne ochrony jako obszar chronionego krajobrazu.
- 5) kolejnym elementem godnym troski są doliny cieków płynących przez gminę lub wyznaczających jej granice. W szczególności dotyczy to Wołczy, Niemicy, Świńca i Stuchowskiej Strugi.
- 6) do interesujących elementów ukształtowania krajobrazu występujących w tej gminie związanych z okresem lodowcowym należy zaliczyć formy utworzone w strefie martwego lodu, na które składają się morena martwego lodu, zgłębienia wytopiskowe, pagórki kemowe i ozy.
- 7) do najbardziej wartościowych pod względem turystyczno-krajobrazowym obszarów gminy należą:
  - okolice Chomina (UE - "Łabędzie Bagno");
  - okolice Jeziora Jatkowskiego wraz z tym jeziorem,
  - tereny bagienne pomiędzy Gostyniem, Gostyniec i Sulikowem,
  - wyniesienia pagórków kemowych w okolicy Stuchowa przy szosie na Dobrzyce,
  - kompleksy lesne równiny moreny dennej w okolicach Krzepocina,
  - kompleksy leśne Niczonowskiej Puszczy.
- 8) w obrębie gminy nie zlokalizowano dotychczas żadnych obiektów przyrody nieożywionej godnych ochrony jako rezerваты przyrody, stanowiska dokumentacyjne oraz pomniki przyrody. Również nie istnieje uzasadnienie dla ich powołania.

- 9) w obrębie gminy zlokalizowane są obiekty zabytkowe, reprezentowane przez: budownictwo sakralne (kościoły i cmentarze), budownictwo dworskie (dworki i pałace), parki dworskie i wiejskie, budownictwo wiejskie i historyczne obejmujące pozostałości po średniowiecznych grodziskach i osadach, po układach zabudowy. W znacznej części obiekty te są objęte ochroną konserwatorską.
- 10) do zagrożeń walorów krajobrazowych zaliczono realizację budowy linii wysokiego napięcia, wież GSM oraz elektrownie wiatrowych, obiektów kubaturowych w punktach widokowych. Uznano, że w najbliższych latach przede wszystkim lokalizacja siłowni wiatrowych będzie niosła za sobą znaczne przekształcenie krajobrazu.
- 11) generalnie należy stwierdzić, że walory szaty roślinnej tej gminy są przeciętne, miejscami wysokie).
- 12) w obrębie tej gminy znajduje się kilka parków podworskich cechujących się niegdyś bardzo wysokimi walorami. Do nich należy zaliczyć parki w Stuchowie, Gostyniu, Sulikowie oraz Świerźnie. Obecnie wszystkie te parki są mniej lub bardziej przekształcone i zaniedbane, przez to dla zachowania ich walorów wymagają podjęcia działań sanacyjnych
- 13) na obszarze tej gminy rozpoznano szereg zadrzewień i zakrzaczeń. Jednakże, żadne z nich nie zasługują na objęcie jedną z form ochrony przyrody. Tym niemniej winny być one chronione w ramach miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, planu urządzenia nadleśnictwa.
- 14) na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji terenowej oraz literatury ustalono liczbę gatunków roślin naczyniowych występujących w gminie Świerżno na co najmniej **415**. Wielkość ta jest znacznie niższa niż analogiczne liczby gatunków stwierdzone w sąsiednich gminach.
- 13) stwierdzono tu obecność **27** taksonów roślin naczyniowych i jednego grzyba, z tego 20 chronionych ściśle i 7 częściowo, ujętych w rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 6 kwietnia 1995 r. (Dz. U. Nr 41, poz. 214). Do najcenniejszych należy zaliczyć wrzośca bagiennego, storczyka błotnego oraz rosiczkę okrągłolistną. Równie interesujące są stanowiska masowego występowania arcydzięgla litwora, wiciokrzewu pomorskiego oraz bluszczu.
- 14) stwierdzone stanowiska wrzośca bagiennego, storczyka błotnego, podkolana białego, oraz rosiczki okrągłolistnej są pierwszymi informacjami o tych gatunkach w gminie.
- 15) stwierdzono także stanowiska gatunków roślin ujętych na liście taksonów chronionych, jak przebiśnieg, śnieżyca, bluszcz, cis, barwinek, orlik, których stanowiska nie mogą być zaliczone do naturalnych (parki podworskie, ogródki, cmentarze). Jednakże ze względu na to, że stanowią one rezerwuar bazy genowej, warto je chronić.

- 16) nie odnaleziono jednego gatunku storczyka - kukułki szerokolistnej, podawanej dla tego terenu sprzed kilkudziesięciu lat.
- 15) wytypowano 7 wielkoobszarowych i 15 lokalnych miejsc z cenną florą. Na tej liście znalazły się zarówno lokalne torfowiska przejściowe i wysokie oraz doliny rzeczne reprezentowane przez przekształcone torfowiska niskie. W większości obszary te zaproponowano do ochrony prawnej. Jednakże żaden z tych terenów nie spełnia wymogów dla objęcia go ochroną jako rezerwat przyrody lub użytku ekologicznego. Tym niemniej obszary te należy objąć szczególną troską w ramach miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, planu urządzenia lasu nadleśnictwa lub innych działań obejmujących np. negocjacji z właścicielem gruntów zasad mających na celu wypracowanie w praktyce metody racjonalnego gospodarowania, która przyczyni się do ochrony tych gatunków roślin, wykup gruntów przez organizacje społeczne zainteresowane ochroną danego gatunku lub zbiorowiska, wprowadzenie dla właścicieli gruntów rekompensat za wprowadzone ograniczenia.
- 17) w gminie Świerzno wskazano za celowe objęcie ochroną **36 drzew i alej** jako pomniki przyrody. Działania te powinna podjąć Rada Gminy.
- 16) w gminie Świerzno zarejestrowano co najmniej 165 gatunków kręgowców tu się rozradzających lub prawdopodobnie lęgowych. Z tej liczby do minogów i ryb należało 16 gatunków, do płazów 11, gadów 2, ptaków 110 i ssaków 26 gatunków
- 17) z liczby 165 gatunków kręgowców tu się rozradzających lub prawdopodobnie lęgowych 128 to gatunki objęte ochroną prawną na podstawie ustawy o ochronie przyrody. Natomiast wśród stwierdzonych bezkręgowców tylko 7 objętych jest takim statusem.
- 18) obecnie nie stwierdzono żadnego gatunku uznanego za wymarłego w skali województwa szczecińskiego, zachodniopomorskiego, Polski czy też Europy,
- 19) występują, występowały lub mogą występować gatunki zwierząt bezkręgowców i kręgowców ginące lub zagrożone wyginięciem.
- 20) w trakcie trwania inwentaryzacji nie stwierdzono tu kilku gatunków ptaków, których obecność zarejestrowano w latach 80-tych. Dotyczy to m. in. rycyka, krwawodzioba,. Prowadzona inwentaryzacja wskazała, że przyczynami tego zjawiska są najprawdopodobniej efekty wynikające z prac melioracyjnych oraz zaniechanie gospodarki rolnej lub zmiana jej sposobu na obszarach użytków zielonych oraz łąk.
- 21) przeprowadzona inwentaryzacja fauny wykazała, że na obszarze gminy Świerzno istnieją 42 wyodrębniające się strefy faunistyczne pełniące rolę miejsc rozrodu i stałego przebywania dla zwierząt, tak bezkręgowych, jak i kręgowych, które nakładają się na siebie, tworząc 11 zbior-

czych stref faunistycznych, mających istotne znaczenie dla bezkręgowców oraz kręgowców. Również w strefach tych znajdują się stanowiska najrzadszych i chronionych gatunków roślin.

- 22) dla ochrony fauny wskazano potrzebę ustanowienia użytku ekologicznego pod Chominem i w dolinie Świńca, objęcia troską 11 zbiorczych stref faunistycznych
- 23) w obrębie gminy Świerżno nie znajduje się żaden obszar który pełniłby kluczową funkcję dla flory i fauny z punktu widzenia Konwencji Berneńskiej, Bońskiej, Paryskiej, Ramsarskiej i Helsińskiej.
- 24) w obrębie gminy Karnice nie znajduje się żaden obszar, który pełniłby kluczową rolę z punktu widzenia Dyrektywy Habitatowej i Ptasiej. Tym niemniej istnieją w tej gminie obszary, na których bytują gatunki wpisane w załącznikach tych dyrektyw.
- 25) stwierdzona tu szata roślinna oraz fauna jest przeciętna w porównaniu z roślinnością i florą oraz światem zwierzęcym występującym w sąsiadujących gminach. Stanu tej sytuacji należy upatrywać w przemianach jakie zaszły tu w ostatnich 50 latach. Spowodowane są one przede wszystkim przeprowadzonymi na wielką skalę pracami melioracyjnymi, która zapoczątkowali na tych terenach Niemcy.
- 26) dla szaty roślinnej i fauny wskazano kilkadziesiąt potencjalnych, jak i istniejących zagrożeń, prowadzących do degradacji tych zasobów. Dotyczą one głównie zanieczyszczenia wód płynących, a także działalności służb melioracyjnych, a także stopniowego odchodzenia od tradycyjnych metod gospodarki rolnej. Należy je ograniczać i eliminować lub też podejmować działania dla zachowania czynników sprzyjających występowaniu rzadkich i ginących gatunków roślin i zwierząt.
- 27) w gminie Świerżno zlokalizowane są obiekty stanowiące bariery ekologiczne. Mogą one uniemożliwiać migrację zwierząt. Do nich należy zaliczyć linie energetyczne oraz drogi. W najbliższej przyszłości taką funkcję będą pełniły elektrownie wiatrowe i ewentualne wieże wiertnicze.
- 1) gmina Świerżno leży w obrębie obszaru węzłowego o znaczeniu międzynarodowym o symbolu 1M oraz 2M, obejmujących ujście Odry i obszar wybrzeża i Pobreża Bałtyku,
- 28) pradolina pomorska, obejmująca dolinę Łądkowskiego Kanału oraz dolinę Stuchowskiej Strugi stanowi fragment ważnego krajowego i międzynarodowego korytarza ekologicznego
- 29) korytarzami o znaczeniu lokalnym jest sieć rowów melioracyjnych i bezimiennych cieków. natomiast korytarzami o znaczeniu międzygminnym jest Wołcza i Niemica
- 30) ustalono całą gamę szczegółowych wskazań konserwatorskich dotyczących ochrony zasobów przyrody nieożywionej, krajobrazu, szaty roślinnej i fauny.
- 31) wskazano ogólne warunki dla lokalizacji nowych inwestycji, w tym elektrowni wiatrowych,

- 32) w studium oraz planie zagospodarowania przestrzennego gminy, Planie urządzenia Nadleśnictwa Gryfice, a także Strategii rozwoju województwa zachodniopomorskiego należy uwzględnić potrzebę ochrony najcenniejszych walorów przyrodniczych, w tym wynikających z konwencji ratyfikowanych przez Polskę.

ANEKS

Spis zawartości:

- 1. Wykaz flory roślin naczyniowych stwierdzonych na przestrzeni ostatnich 50 lat na obszarze gminy Świeržno.**
- 2. Wykaz gatunków fauny gminy Świeržno.**
- 3. Wybrane akty prawne dotyczące ochrony przyrody.**
- 4. Fotografie.**
- 5. Mapa w skali 1:25 000 „Gmina Świeržno. Waloryzacja przyrodnicza**

Załącznik nr 1

Wykaz flory roślin naczyniowych stwierdzonych na przestrzeni ostatnich 50 lat na obszarze gminy Świerżno

Inwentaryzacja przyrodnicza 2001

1.	<i>Abies alba</i>	jodła pospolita	
2.	<i>Abies concolor</i>	jodła jednobarwna (kalifornijska)	
3.	<i>Abies nordmanniana</i>	jodła kaukaska	
4.	<i>Acer campestre</i>	klon polny	
5.	<i>Acer negundo</i>	klon jesionolistny	
6.	<i>Acer platanoides</i>	klon zwyczajny	
7.	<i>Acer pseudoplatanus</i>	klon jawor	
8.	<i>Achillea millefolium</i>	krwawnik pospolity	
9.	<i>Acinos arvensis</i>	czyścica drobnokwiatowa	
10.	<i>Acorus calamus</i>	tatarak zwyczajny	
11.	<i>Adoxa moschatellina</i>	piżmaczek wiosenny	
12.	<i>Aegopodium podagraria</i>	podagrycznik pospolity	
13.	<i>Aesculus hippocastanus</i>	kasztanowiec zwyczajny	
14.	<i>Aesculus pavia</i>	kasztanowiec czerwony	
15.	<i>Aethusa cynapium</i>	blekot pospolity	
16.	<i>Agrimonia eupatoria</i>	rzepik pospolity	
17.	<i>Agropyron caninum</i>	perz psi	
18.	<i>Agropyron repens</i>	perz właściwy	
19.	<i>Agrostis canina</i>	mietlica psia	
20.	<i>Agrostis stolonifera</i>	mietlica rozłogowa	
21.	<i>Ajuga reptans</i>	dąbrówka rozłogowa	
22.	<i>Alisma plantago aquatica</i>	żabieniec babka wodna	
23.	<i>Alliaria officinalis</i>	czosnaczek pospolity	
24.	<i>Allium sp.</i>	czosnek sp.	
25.	<i>Alnus glutinosa</i>	olsza czarna	
26.	<i>Alopecurus geniculatus</i>	wyczyniec kolankowaty	
27.	<i>Alopecurus pratensis</i>	wyczyniec łukowy	
28.	<i>Amaranthus retroflexus</i>	szarłat szorstki	
29.	<i>Amelanchier sp.</i>	świdośliwa	
30.	<i>Anagallis arvensis</i>	kurzyśląd polny	
31.	<i>Anchusa officinalis</i>	farbownik lekarski	
32.	<i>Andromeda polifolia</i>	modrzewnica zwyczajna	
33.	<i>Anemone nemorosa</i>	zawilec gajowy	
34.	<i>Anemone ranunculoides</i>	zawilec żółty	Ch
35.	<i>Angelica archangelica</i>	arcydzięgiel litwor	
36.	<i>Angelica sylvestris</i>	dzięgiel leśny	
37.	<i>Anthemis arvensis</i>	rumian polny	
38.	<i>Anthoxanthum odoratum</i>	tomka wonna	
39.	<i>Anthriscus caucalis</i>	trybula pospolita	
40.	<i>Anthriscus sylvestris</i>	trybula leśna	
41.	<i>Anthyllis vulneraria</i>	przelot pospolity	
42.	<i>Apera spica venti</i>	miotła zbożowa	
43.	<i>Aphanes arvensis</i>	skrytek polny	Ch
44.	<i>Aquilegia vulgaris</i>	orlik pospolity	
45.	<i>Arctium lappa</i>	łopian większy	
46.	<i>Armeria maritima</i>	zawciąg pospolity	
47.	<i>Armoracia rusticana</i>	chrzan pospolity	
48.	<i>Artemisia absinthium</i>	bylica piołun	
49.	<i>Artemisia campestris</i>	bylica polna	
50.	<i>Artemisia vulgaris</i>	bylica pospolita	
51.	<i>Asparagus officinalis</i>	szparag lekarski	
52.	<i>Athyrium filix femina</i>	wietlica samcza	
53.	<i>Atriplex prostrata</i>	łoboda oszczepowata	
54.	<i>Avena fatua</i>	owies głuchy	
55.	<i>Barbarea vulgaris</i>	gorczycznik pospolity	
56.	<i>Bellis perennis</i>	stokrotka pospolita	
57.	<i>Berberis vulgaris</i>	berberys zwyczajny	
58.	<i>Berteroia incana</i>	pyleniec pospolity	
59.	<i>Berula erecta</i>	potocznik wąskolistny	
60.	<i>Betula pendula</i>	brzoza brodawkowata	
61.	<i>Betula pubescens</i>	brzoza omszona	

62.	<i>Bidens cernua</i>	uczep zwisły
63.	<i>Bidens tripartita</i>	uczep trójlistkowy
64.	<i>Bromus hordeaceus</i>	stokłosa miękka
65.	<i>Bromus sterilis</i>	stokłosa płonna
66.	<i>Bromus tectorum</i>	stokłosa dachowa
67.	<i>Buxus sempervirens</i>	bukspan zwyczajny
68.	<i>Calamagrostis arundinacea</i>	trzcinnik leśny
69.	<i>Calamagrostis canescens</i>	trzcinnik lancetowaty
70.	<i>Calamagrostis epigejos</i>	trzcinnik piaskowy
71.	<i>Calla palustris</i>	czermień błotna
72.	<i>Calluna vulgaris</i>	wrzos zwyczajny
73.	<i>Caltha palustris</i>	knieć błotna
74.	<i>Calystegia sepium</i>	kielisznik zaroślowy
75.	<i>Campanula persicifolia</i>	dzwonek brzoskwinolistny
76.	<i>Campanula rapunculoides</i>	dzwonek jednostronny
77.	<i>Campanula trachelium</i>	dzwonek pokrzywolistny
78.	<i>Capsella bursa pastoris</i>	tasznik pospolity
79.	<i>Caragana arborescens</i>	karagana syberyjska
80.	<i>Cardamine amara</i>	rzeżucha gorzka
81.	<i>Cardaminopsis arenosa</i>	gęsiówka piaskowa
82.	<i>Carex acuta</i>	turzyca zaostrowana
83.	<i>Carex arenaria</i>	turzyca piaskowa
84.	<i>Carex elata</i>	turzyca sztywna
85.	<i>Carex limosa</i>	turzyca bagienna
86.	<i>Carex paniculata</i>	turzyca prosowa
87.	<i>Carex riparia</i>	turzyca brzegowa
88.	<i>Carex rostrata</i>	turzyca dzióbkowata
89.	<i>Carex sp.</i>	turzyca
90.	<i>Carex vesicaria</i>	turzyca pęcherzykowata
91.	<i>Carpinus betulus</i>	grab zwyczajny
92.	<i>Carum carvi</i>	kminek zwyczajny
93.	<i>Carya ovata</i>	orzyszak pięciolistkowy - przeorzech
94.	<i>Castanea sativa</i>	kasztan jadalny
95.	<i>Centaurea cyanus</i>	chaber bławatek
96.	<i>Centaurea scabiosa</i>	chaber driakiewnik
97.	<i>Cerastium arvense</i>	rogownica polna
98.	<i>Cerastium vulgatum</i>	rogownica pospolita
99.	<i>Chaerophyllum temulentum</i>	świerżabek gajowy
100.	<i>Chamaecyparis pisifera</i> var. <i>plumosa</i>	cypryśnik groszkowy odm. pierzastej
101.	<i>Chamaecyparis pisifera</i> var. <i>squarrosa</i>	cypryśnik groszkowy odm. szpilkowatej
102.	<i>Chamomilla recutita</i>	rumianek pospolity
103.	<i>Chamomilla suaveolens</i>	rumianek bezpromieniowy
104.	<i>Chelidonium majus</i>	glistnik jaskółcze ziele
105.	<i>Chenopodium album</i>	komosa biała
106.	<i>Chrysosplenium alternifolium</i>	śledzienica skrętolistna
107.	<i>Cichorium intybus</i>	cykoria podróżnik
108.	<i>Cicuta virosa</i>	szaleń jadowity
109.	<i>Circaea lutetiana</i>	czartawa pospolita
110.	<i>Cirsium arvense</i>	ostrożeń polny
111.	<i>Cirsium oleraceum</i>	ostrożeń warzywny
112.	<i>Cirsium palustre</i>	ostrożeń błotny
113.	<i>Conium maculatum</i>	szczwół płamisty
114.	<i>Consolida regalis</i>	ostróżeczka polna
115.	<i>Convallaria majalis</i>	konwalia majowa
116.	<i>Convolvulus arvensis</i>	powój polny
117.	<i>Conyza canadensis</i>	przymiotno kanadyjskie
118.	<i>Cornus mas</i>	dereń właściwy
119.	<i>Cornus sanguinea</i>	dereń świdwa
120.	<i>Corydalis sp.</i>	kokorycz
121.	<i>Corylus avellana</i>	leszczyna pospolita
122.	<i>Corynephorus canescens</i>	szczotlika siwa
123.	<i>Crataegus laevigata</i>	głóg dwuszyjkowy
124.	<i>Crataegus monogyna</i>	głóg jednoszyjkowy
125.	<i>Cynoglossum officinale</i>	ostrzeń pospolity
126.	<i>Cytisus scoparius</i>	żarnowiec miotłasty
127.	<i>Dactylis glomerata</i>	kupkówka pospolita
128.	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	kukułka krwista
129.	<i>Daucus carota</i>	marchew zwyczajna
130.	<i>Deschampsia cespitosa</i>	śmiałek darniowy
131.	<i>Deschampsia flexuosa</i>	śmiałek pogięty
132.	<i>Descurainia sophia</i>	stulicha psia
133.	<i>Drosera rotundifolia</i>	rosiczka okrągłolistna
134.	<i>Dryopteris filix mas</i>	narecznica samcza
135.	<i>Dryopteris thelypteris</i>	narecznica błotna
136.	<i>Echium vulgare</i>	zmijowiec zwyczajny
137.	<i>Equisetum sylvaticum</i>	skrzyp leśny

Ch.cz.

Ch.cz.

Ch

Ch

138.	<i>Eleocharis palustris</i>	ponikło błotne	
139.	<i>Elodea canadensis</i>	moczarka kanadyjska	
140.	<i>Elymus repens</i>	perz właściwy	
141.	<i>Epilobium angustifolium</i>	wierzbówka koprzyca	
142.	<i>Epilobium hirsutum</i>	wierzbownica kosmata	
143.	<i>Epipactis helleborine</i>	kruszczyk szerokolistny	Ch
144.	<i>Epipactis palustris</i>	kruszczyk błotny	Ch
145.	<i>Equisetum arvense</i>	skrzyp polny	
146.	<i>Equisetum fluviatile</i>	skrzyp bagienny	
147.	<i>Equisetum sylvaticum</i>	skrzyp leśny	
148.	<i>Erica tetralix</i>	wrzosiec bagienny	Ch
149.	<i>Erigerion canadensis</i>	przymiotno kanadyjskie	
150.	<i>Eriophorum angustifolium</i>	wełnianka wąskolistna	
151.	<i>Eriophorum latifolium</i>	wełnianka szerokolistna	
152.	<i>Eriophorum vaginatum</i>	wełnianka pochwowata	
153.	<i>Euonymus europaea</i>	trzmielina zwyczajna	
154.	<i>Eupatorium cannabinum</i>	sadziec konopiasty	
155.	<i>Euphorbia cyparissias</i>	wilczomlec sosnka	
156.	<i>Euphorbia helioscopia</i>	wilczomlec obrotny	
157.	<i>Fagus sylvatica f. rubra</i>	buk zwyczajny odmiana czerwona	
158.	<i>Fagus sylvatica</i>	buk zwyczajny	
159.	<i>Falcaria vulgaris</i>	sierpnica pospolita	
160.	<i>Festuca arundinacea</i>	kostrzewa trzcinowa	
161.	<i>Festuca rubra</i>	kostrzewa czerwona	
162.	<i>Filipendula ulmaria</i>	wiązówka błotna	
163.	<i>Forsythia x intermedia</i>	forsycja pośrednia	
164.	<i>Fragaria vesca</i>	poziomka	
165.	<i>Frangula alnus</i>	kruszyna pospolita	Ch cz.
166.	<i>Fraxinus excelsior</i>	jesion wyniosły	
167.	<i>Fumaria officinalis</i>	dymnica pospolita	
168.	<i>Gagea lutea</i>	złoc żółta	
169.	<i>Galanthus nivalis</i>	śnieżyczka przebieśnięg	Ch
170.	<i>Galeopsis speciosa</i>	poziwnik pstry	
171.	<i>Galinsoga parviflora</i>	żółtlica drobna	
172.	<i>Galium aparine</i>	przytulia czepna	
173.	<i>Galium odoratum</i>	marzanka wonna	Ch cz.
174.	<i>Galium palustre</i>	przytulia błotna	
175.	<i>Geranium robertianum</i>	bodziszek cuchnący	
176.	<i>Geum rivale</i>	kuklik zwisty	
177.	<i>Geum urbanum</i>	kuklik pospolity	
178.	<i>Glechoma hederacea</i>	bluszcz kurdybanek	
179.	<i>Glyceria fluitans</i>	manna jadalna	
180.	<i>Glyceria maxima</i>	manna mielec	
181.	<i>Hedera helix</i>	bluszcz pospolity	Ch
182.	<i>Helianthemum nummularium</i>	posłonek kutnerowaty	
183.	<i>Helianthus tuberosus</i>	topinambur	
184.	<i>Helichrysum arenarium</i>	kocanki piaskowe	Ch.cz.
185.	<i>Hepatica nobilis</i>	przyłaszczka pospolita	
186.	<i>Heracleum sphondylium</i>	barszcz zwyczajny	
187.	<i>Hesperis matronalis</i>	wieczornik damski	
188.	<i>Hieracium murorum</i>	jastrzębiec leśny	
189.	<i>Hieracium pilosella</i>	jastrzębiec kosmaczek	
190.	<i>Holcus lanatus</i>	łośówka wełnista	
191.	<i>Hordeum murinum</i>	jęczmień płony	
192.	<i>Hottonia palustris</i>	okrężnica bagienna	
193.	<i>Humulus lupulus</i>	chmiel zwyczajny	
194.	<i>Hydrocharis morsus ranea</i>	żabiściek pływający	
195.	<i>Hydrocotyle vulgaris</i>	wąkrota zwyczajna	
196.	<i>Hypericum perforatum</i>	dziurawiec zwyczajny	
197.	<i>Impatiens noli tangere</i>	niecierpek pospolity	
198.	<i>Impatiens parviflora</i>	niecierpek drobnokwiatowy	
199.	<i>Iris pseudoacorus</i>	kosaciec żółty	
200.	<i>Juglans regia</i>	orzech włoski	
201.	<i>Juncus articulatus</i>	sit członowaty	
202.	<i>Juncus effusus</i>	sit rozpierzchły	
203.	<i>Juniperus communis</i>	jałowiec pospolity	
204.	<i>Knautia arvensis</i>	świerzbica polna	
205.	<i>Lactuca serriola</i>	sałata kompostowa	
206.	<i>Lamium album</i>	jasnota biała	
207.	<i>Lamium amplexicaule</i>	jasnota różowa	
208.	<i>Lamium purpureum</i>	jasnota purpurowa	
209.	<i>Larix decidua Miller</i>	modrzew europejski	
210.	<i>Lathyrus pratensis</i>	groszek żółty	
211.	<i>Ledum palustre</i>	bagno zwyczajne	Ch.cz.
212.	<i>Lemna minor</i>	rzęsa drobna	
213.	<i>Lemna trisulca</i>	rzęsa trójrowkowa	

214.	<i>Leontodon autumnalis</i>	brodawnik jesienny	
215.	<i>Leonurus cardiaca</i>	serdecznik pospolity	
216.	<i>Leucjum vernum</i>	śnieżyca wiosenna	Ch
217.	<i>Ligustrum vulgare</i>	ligustr pospolity	
218.	<i>Linaria vulgaris</i>	linica pospolita	
219.	<i>Liriodendron tulipifera</i>	tulipanowiec amerykański	
220.	<i>Listera ovata</i>	listera jajowata	Ch
221.	<i>Lolium perenne</i>	żylica trwała	
222.	<i>Lonicera periclymenum</i>	wiciokrzew pomorski	Ch
223.	<i>Lonicera xylosteum</i>	wiciokrzew suchodrzew	
224.	<i>Lupinus angustifolius</i>	łubin wąskolistny	
225.	<i>Lychnis flos cuculi</i>	firletka poszarpana	
226.	<i>Lycopodium annotinum</i>	widlak jałowcowaty	Ch
227.	<i>Lycopus europaeus</i>	karbienieć pospolity	
228.	<i>Lysimachia nummularia</i>	tojeść rozestłana	
229.	<i>Lysimachia thyrsoflora</i>	tojeść bukietowa	
230.	<i>Lysimachia vulgaris</i>	tojeść pospolita	
231.	<i>Lythrum salicaria</i>	krwawnica pospolita	
232.	<i>Magnolia sp.</i>	magnolia	
233.	<i>Mahonia aquifolium</i>	mahonia pospolita	
234.	<i>Maianthemum bifolium</i>	konwalia dwulistna	
235.	<i>Malus baccata</i>	jabłoń jagodowa	
236.	<i>Malus domestica</i>	jabłoń domowa	
237.	<i>Malus sylvestris</i>	jabłoń dzika (płonka)	
238.	<i>Malva sylvestris</i>	ślaz dziki	
239.	<i>Matricaria perforata</i>	maruna bezwonna	
240.	<i>Medicago sativa subsp. sativa</i>	lucerna siewna	
241.	<i>Medicago sativa subsp. falcata</i>	lucerna sierpowata	
242.	<i>Melampyrum pratense</i>	pszeniec zwyczajny	
243.	<i>Melilotus alba</i>	nostrzyk biały	
244.	<i>Melilotus officinalis</i>	nostrzyk żółty	
245.	<i>Mentha aquatica</i>	mięta nadwodna	
246.	<i>Menyanthes trifoliata</i>	bobrek trójlistkowy	
247.	<i>Molinia caerulea</i>	trzęślica modra	
248.	<i>Mycelis muralis</i>	sałatnik leśny	
249.	<i>Myosotis scorpioides</i>	niezapominajka błotna	
250.	<i>Myriophyllum spicatum</i>	wywłócznik kłosowy	
251.	<i>Nuphar lutea</i>	grązel żółty	Ch
252.	<i>Nymphaea alba</i>	grzybień biały	Ch
253.	<i>Oenanthe aquatica</i>	kropidło wodne	
254.	<i>Oenothera biennis</i>	wiesiołek dwuletni	
255.	<i>Oxalis acetosella</i>	szczawik zajęczy	
256.	<i>Oxycoccus quadripetalus</i>	żurawina błotna	
257.	<i>Papaver rhoeas</i>	mak polny	
258.	<i>Paris quadrifolia</i>	czworolist pospolity	
259.	<i>Pastinaca sativa</i>	pasternak zwyczajny	
260.	<i>Peucedanum palustre</i>	gorzys błotny	
261.	<i>Phalaris arundinacea</i>	mozga trzcinowata	
262.	<i>Phleum pratense</i>	tymotka łąkowa	
263.	<i>Phragmites australis</i>	trzcina pospolita	
264.	<i>Picea abies</i>	świerk pospolity	
265.	<i>Picea Omorica</i>	świerk serbski	
266.	<i>Picea pungens</i>	świerk srebrzysty (kłujący)	
267.	<i>Picea sitkaensis</i>	świerk sitkajski	
268.	<i>Pinus strobus</i>	sosna wejmutka	
269.	<i>Pinus sylvestris</i>	sosna zwyczajna	
270.	<i>Plantago lanceolata</i>	babka lancetowata	
271.	<i>Plantago major</i>	babka zwyczajna	
272.	<i>Plantago media</i>	babka średnia	
273.	<i>Platanthera bifolia</i>	podkolan biały	Ch
274.	<i>Platanus x acerifolia</i>	platan klonolistny	
275.	<i>Poa annua</i>	wiechlina roczna	
276.	<i>Poa nemoralis</i>	wiechlina gajowa	
277.	<i>Poa pratensis</i>	wiechlina łąkowa	
278.	<i>Poa trivialis</i>	wiechlina zwyczajna	
279.	<i>Polygonatum odoratum</i>	kokoryczka wonna	
280.	<i>Polygonum amphibium f. natans</i>	rdest ziemnowodny odmiana wodna	
281.	<i>Polygonum amphibium f. terrestre</i>	rdest ziemnowodny odmiana lądowa	
282.	<i>Polygonum bistorta</i>	rdest węzownik	
283.	<i>Polygonum hydropiper</i>	rdest ostrogorzki	
284.	<i>Polypodium vulgare</i>	paprotka zwyczajna	Ch.cz.
285.	<i>Polytrichum sp.</i>	mech płonnik	
286.	<i>Populus alba</i>	topola biała – białodrzew	
287.	<i>Populus nigra</i>	topola czarna	
288.	<i>Populus tremula</i>	topola osika	
289.	<i>Populus x canadensis</i>	topola kanadyjska	

290.	<i>Populus x serotina</i>	topola późna
291.	<i>Potamogeton crispus</i>	rdestnica kędzierzawa
292.	<i>Potamogeton natans</i>	rdestnica pływająca
293.	<i>Potentilla anserina</i>	pięciornik gęsi
294.	<i>Potentilla palustre</i>	siedmiopalecznik błotny
295.	<i>Prunus avium</i>	czereśnia
296.	<i>Prunus cerasus</i>	wiśnia pospolita
297.	<i>Prunus domestica</i>	śliwa domowa
298.	<i>Prunus padus</i>	czereemcha zwyczajna
299.	<i>Prunus serotina</i>	czereemcha amerykańska
300.	<i>Prunus spinosa</i>	śliwa tarnina
301.	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	daglezya zielona
302.	<i>Pteridium aquilinum</i>	orlica pospolita
303.	<i>Pulmonaria obscura</i>	miodunka ćma
304.	<i>Pyrus communis</i>	grusza pospolita
305.	<i>Quercus palustris</i>	dąb błotny
306.	<i>Quercus petraea</i>	dąb bezszypułkowy
307.	<i>Quercus robur</i>	dąb szypułkowy
308.	<i>Quercus rubra</i>	dąb czerwony
309.	<i>Ranunculus acris</i>	jaskier ostry
310.	<i>Ranunculus auricomus</i>	jaskier różnolistny
311.	<i>Ranunculus ficaria</i>	ziarnopłon wiosenny
312.	<i>Ranunculus repens</i>	jaskier rozłogowy
313.	<i>Ranunculus sceleratus</i>	jaskier jadowity
314.	<i>Raphanus raphanistrum</i>	rzodkiew świrzepa
315.	<i>Reseda lutea</i>	rezeda żółta
316.	<i>Rhamnus catharticus</i>	szakłak pospolity
317.	<i>Rhus typhina</i>	sumak octowiec
318.	<i>Rhynchospora fusca</i>	przygieika brunatna
319.	<i>Ribes nigra</i>	porzeczka czarna
320.	<i>Ribes rubrum</i>	porzeczka czerwona
321.	<i>Robinia pseudacacia</i>	robinia akacja
322.	<i>Rorippa amphibia</i>	rzepicha ziemnowodna
323.	<i>Rosa canina</i>	róża dzika
324.	<i>Rosa rugosa</i>	róża pomarszczona
325.	<i>Rubus caesius</i>	jeżyna popielica
326.	<i>Rubus idaeus</i>	malina właściwa
327.	<i>Rubus plicatus</i>	jeżyna fałdowana
328.	<i>Rubus sp.</i>	jeżyna sp.
329.	<i>Rumex acetosa</i>	szczaw zwyczajny
330.	<i>Rumex acetosella</i>	szczaw polny
331.	<i>Rumex crispus</i>	szczaw kędzierzawy
332.	<i>Rumex hydrolapathum</i>	szczaw lancetowaty
333.	<i>Rumex obtusifolius</i>	szczaw tępolistny
334.	<i>Sagittaria nodosa</i>	strzałka wodna
335.	<i>Salix alba</i>	wierzba biała
336.	<i>Salix aurita</i>	wierzba uszata
337.	<i>Salix caprea</i>	wierzba iwa
338.	<i>Salix cinerea</i>	wierzba szara
339.	<i>Salix fragilis</i>	wierzba krucha
340.	<i>Salix pentandra</i>	wierzba pięciopręcikowa
341.	<i>Salix rosmarinifolia</i>	wierzba rokita
342.	<i>Salix triandra</i>	wierzba trójpręcikowa
343.	<i>Salix viminalis</i>	wierzba wiciowa
344.	<i>Sambucus nigra</i>	bez czarny
345.	<i>Saponaria officinalis</i>	mydlnica lekarska
346.	<i>Scheuchzeria palustris</i>	bagnica torfowa
347.	<i>Scirpus sylvaticus</i>	sitowie leśne
348.	<i>Scrophularia nodosa</i>	trędownik bulwiasty
349.	<i>Secale cereale</i>	żyto zwyczajne
350.	<i>Sedum acre</i>	rozchodnik ostry
351.	<i>Senecio jacobaea</i>	starzec Jakubek
352.	<i>Senecio paludosus</i>	starzec błotny (bagienny)
353.	<i>Senecio vernalis</i>	starzec wiosenny
354.	<i>Silene latifolia ssp. alba</i>	bniec biały
355.	<i>Sinapis arvensis</i>	gorczyca polna
356.	<i>Sisymbrium officinale</i>	stulisz lekarski
357.	<i>Sium latifolium</i>	marek szerokolistny
358.	<i>Solanum dulcamara</i>	psianka słodkogórz
359.	<i>Solidago canadensis</i>	nawłóć kanadyjska
360.	<i>Solidago gigantea</i>	nawłóć późna
361.	<i>Solidago virgaurea</i>	nawłóć pospolita
362.	<i>Sonchus arvensis</i>	mlecz zwyczajny
363.	<i>Sonchus oleraceum</i>	mlecz warzywny
364.	<i>Sorbus aucuparia</i>	jarząb zwyczajny
365.	<i>Sorbus intermedia</i>	jarząb szwedzki

Ch. cz.

Ch

366.	<i>Sparganium erectum</i>	jeżogłówka gałęzista	
367.	<i>Spergula morisonii</i>	sporek wiosenny	
368.	<i>Sphagnum palustre</i>	mech torfowiec	
369.	<i>Sphagnum</i> sp.	torfowiec	
370.	<i>Spirodela polyrhiza</i>	spirodela wielokorzeniowa	
371.	<i>Stachys sylvatica</i>	czyściec leśny	
372.	<i>Stellaria holostea</i>	gwiazdnica wielkokwiatowa	
373.	<i>Stellaria media</i>	gwiazdnica zwyczajna	
374.	<i>Symphoricarpos albus</i>	śnieguliczka biała	
375.	<i>Symphytum officinale</i>	żywokost lekarski	
376.	<i>Syringa vulgaris</i>	bez pospolity (lilak)	
377.	<i>Tanacetum vulgare</i>	wrotycz pospolity	
378.	<i>Taraxacum officinale</i>	mniszek pospolity	
379.	<i>Taxus baccata</i>	cis pospolity	Ch
380.	<i>Thalictrum aquilegifolium</i>	rutewka orlikolistna	
381.	<i>Thelypteris palustris</i>	narecznica błotna	
382.	<i>Thlaspi arvense</i>	tobołki polne	
383.	<i>Thuja gigantea</i>	żywotnik olbrzymi	
384.	<i>Thuja occidentalis</i>	żywotnik zachodni	
385.	<i>Tilia cordata</i>	lipa drobnolistna	
386.	<i>Tilia platyphyllos</i>	lipa szerokolistna	
387.	<i>Tilia tomentosa</i>	lipa srebrzysta	
388.	<i>Tragopogon pratensis</i>	kozibród łąkowy	
389.	<i>Trientalis europaea</i>	siódmaczek leśny	
390.	<i>Trifolium hybridum</i>	koniczyna białoróżowa	
391.	<i>Trifolium pratense</i>	koniczyna łąkowa	
392.	<i>Trifolium repens</i>	koniczyna biała	
393.	<i>Tussilago farfara</i>	podbiał pospolity	
394.	<i>Typha latifolia</i>	pałka szerokolistna	
395.	<i>Ulmus laevis</i>	wiąz szypułkowy	
396.	<i>Ulmus minor</i>	wiąz pospolity	
397.	<i>Urtica dioica</i>	pokrzywa zwyczajna	
398.	<i>Urtica urens</i>	pokrzywa żegawka	
399.	<i>Vaccinium myrtillus</i>	borówka czarna	
400.	<i>Vaccinium uliginosum</i>	borówka bagienna	
401.	<i>Vaccinium vitis idaea</i>	borówka brusznica	
402.	<i>Valeriana dioica</i>	kozłek dwupienny	
403.	<i>Valeriana officinalis</i>	kozłek lekarski	
404.	<i>Verbascum nigrum</i>	dziewanna pospolita	
405.	<i>Veronica beccabunga</i>	przetacznik bobowniczek	
406.	<i>Veronica chamaedrys</i>	przetacznik ożankowy	
407.	<i>Veronica hederifolia</i>	przetacznik bluszczokowaty	
408.	<i>Veronica spicata</i>	przetacznik kłosowy	
409.	<i>Vicia cracca</i>	wyka ptasia	
410.	<i>Vicia sativa</i> subsp. <i>sativa</i>	wyka siewna	
411.	<i>Vicia sepium</i>	wyka płotowa	
412.	<i>Vinca minor</i>	barwinek pospolity	Ch
413.	<i>Viola odorata</i>	fiolatek wonny	
414.	<i>Viola tricolor</i>	fiolatek trójbarwny	
415.	<i>Viscum album</i>	jemiola pospolita	

Załącznik nr 2.

Wykaz gatunków fauny gminy Świeržno

Tabela. Minogi gminy Świeržno.

Nazwa gatunkowa polska	Nazwa gatunkowa łacińska	Symbol na mapie	Stat. och. gat.	Cz. List. Eu.	Cz. List. PL	Cz. List. Pom.*	Cz. list. Mekl.	Bern. Konw.	Dyr. FFH
1 Minóg strumieniowy	<i>Lamperta planeri</i>		OG		+	+	+	+	+
2 Minóg rzeczny	<i>Lampetra fluviatilis</i>		cz. OG		+	+	+	+	+

Tabela. Ryby gminy Świeržno.

Nazwa gatunkowa polska	Nazwa gatunkowa łacińska	Symbol na mapie	Stat. och. gat.	Cz. List. Eu.	Cz. List. PL	Cz. List. Pom.*	Cz. list. Mekl.	Bern. Konw.	Dyr. FFH
1. Cierniczek	<i>Pungitius pungitius</i>		*						
2. Ciernik	<i>Gasterosteus aculeatus</i>		*						
3. Karaś	<i>Carassius carassius</i>		*						
4. Karp	<i>Cyprinus carpio</i>		*						
5. Leszcz	<i>Abramis brama</i>		*						
6. Lin	<i>Tinca tinca</i>		*						
7. Miętus	<i>Lota lota</i>		*				+		
8. Okoń	<i>Perca fluviatilis</i>		*						
9. Płoć	<i>Rutilus rutilus</i>		*						
10. Pstrąg potokowy	<i>Salmo trutta m. fario</i>	Ry 15	*				+		
11. Szczupak	<i>Esox lucius</i>		*						
12. Troć wędrowną	<i>Salmo trutta m. trutta</i>	Ry 13	*				+		
13. Węgorz	<i>Anguilla anguilla</i>		*						
14. Wzdrega	<i>Scardinius erythrophthalmus</i>		*						

* - gatunek dopuszczony do odłowu w rozumieniu ustawy o rybactwie śródlądowym

Tabela. Herpetofauna gminy Świeržno.

Płazy.

	Nazwa gatunkowa polska	Nazwa gatunkowa łacińska	Nr na mapie	Stat. och. gat.	Cz. List. Eu.	Cz. List. PL	Cz. List. Pom.	Cz. list. Mekl.	Bern. Konw.	Dyr. FFH
1.	traszka zwyczajna	<i>Triturus vulgaris</i>	A 3	OG			+	+	+	
2.	kumak nizinny	<i>Bombina bombina</i>	A 6	OG			+	+	+	+
3.	grzebiuszka ziemna	<i>Pelobates fuscus</i>	A 8	OG			+	+	+	+
4.	ropucha szara	<i>Bufo bufo</i>	A 9	OG			+	+	+	
5.	ropucha zielona	<i>Bufo viridis</i>	A 10	OG			+	+	+	+
6.	ropucha paskówka	<i>Bufo calamita</i>	A 11	OG			+	+	+	+
7.	rzekotka drzewna	<i>Hyla arborea L.</i>	A 12	OG			+	+	+	+
8.	żaba jeziorkowa	<i>Rana lessonae</i>	A 13	cz. OG			+	+	+	+
9.	żaba trawna	<i>Rana temporaria</i>	A 15	OG			+	+	+	+
10.	żaba moczarowa	<i>Rana arvalis</i>	A 16	OG			+	+	+	+
11.	żaba wodna	<i>Rana "esculenta"</i>	A 18	cz. OG				+	+	+

Gady.

	Nazwa gatunkowa polska	Nazwa gatunkowa łacińska	Nr na mapie	Stat. och. gat.	Cz. List. Eu.	Cz. List. PL	Cz. List. Pom.	Cz. list. Mekl.	Bern. Konw.	Dyr. FFH
1	jaszczurka zwinka	<i>Lacerta agilis</i>	G 2	OG			+	+	+	+
2	zaskroniec	<i>Natrix natrix</i>	G 6	OG			+	+	+	

Tabela. Ptaki gminy Świerżno.

	Nazwa gatunkowa polska	Nazwa gatunkowa łacińska	Nr na mapie	Stat. och. gat.	Cz. List. Eu.	Cz. List. PL	Cz. List. Pom.	Cz. list. Mekl.	Bern. Konw.	Dyr. SPA*
1.	Bażant	<i>Phasianus colchicus</i>								
2.	Bielik	<i>Haliaeetus albicilla</i>	P 81	OG, OS	+	+	+	+	+	+
3.	Błotniak zbożowy	<i>Circus cyaneus</i>	P 87	OG		+	+	+	+	+
4.	Błotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>	P 86	OG			+	+	+	+
5.	Błotniak łąkowy	<i>Circus pygargus</i>	P 89	OG		+	+	+	+	+
6.	Bocian biały	<i>Ciconia ciconia</i>	P 29	OG			+	+	+	+
7.	Bogatka	<i>Parus major</i>	-	OG					+	+
8.	Brodzicz samotny	<i>Tringa ochropus</i>	P 176	OG		+	+	+	+	
9.	Ciemiówka	<i>Sylvia communis</i>	-	OG					+	
10.	Czajka	<i>Vanellus vanellus</i>	P 148	OG					+	+
11.	Czarnogłówna	<i>Parus montanus</i>	-	OG					+	
12.	Czubatka	<i>Parus cristatus</i>	-	OG					+	
13.	Cyranka	<i>Anas querquedula</i>	P 54	OG			+	+	+	+
14.	Derkacz	<i>Crex crex</i>	P 122	OG	+		+	+	+	+
15.	Drozd śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	-	OG					+	+
16.	Dudek	<i>Upupa epops</i>	P 245	OG			+	+	+	+
17.	Dymówka	<i>Hirundo rustica</i>	-	OG					+	
18.	Dzięcioł czarny	<i>Dryocopus martius</i>	P 249	OG					+	+
19.	Dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	-	OG					+	
20.	Dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	-	OG				+	+	
21.	Dzięciołek	<i>Dendrocopos minor</i>	-	OG					+	
22.	Dzwoniec	<i>Carduelis chloris</i>	-	OG					+	
23.	Gajówka	<i>Sylvia borin</i>	-	OG					+	
24.	Gąsiorek	<i>Lanius collurio</i>	P 358	OG				+	+	+
25.	Gęgawa	<i>Anser anser</i>	P 40	Ł		+			+	+
26.	Grubodziób	<i>C. coccyzus</i>	-	OG					+	
27.	Grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	-	Ł					+	+
28.	Jastrząb	<i>Accipiter gentilis</i>	P 90	OG				+	+	+

[illegible]

[illegible]

93.	Szarytka	<i>Parus palustris</i>	-	OG						+	
94.	Szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	-	OG						+	
95.	Szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	-	OG							
96.	Świergotek łąkowy	<i>Anthus pratensis</i>	-	OG						+	
97.	Świerszczak	<i>Locustella naevia</i>	P 310	OG						+	
98.	Świstunka	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	-	OG						+	
99.	Trzciniak	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	P 318	OG					+	+	
100.	Trzmielojad	<i>Pernis apivorus</i>	P76	OG				+	+	+	+
101.	Trznadel	<i>Emberiza citrinella</i>	-	OG						+	
102.	Turkawka	<i>Srepttella turtur</i>	P 222	OG				+		+	
103.	Wilga	<i>Oriolus oriolus</i>	-	OG						+	
104.	Wodnik	<i>Rallus aquaticus</i>	P 118	OG						+	+
105.	Wrona siwa	<i>Corvus corone</i>	-	cz. OG							
106.	Wróbel	<i>Passer domesticus</i>	-	OG							
107.	Zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>	-	OG						+	
108.	Zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	-	OG						+	
109.	Zimorodek	<i>Alcedo atthis</i>	P 241	OG						+	+
110.	Żuraw	<i>Grus grus</i>	P126	OG					+	+	+

Tabela. Ssaki gminy Świeržno.

	Nazwa gatunkowa polska	Nazwa gatunkowa łacińska	Nr na mapie S 87	Stat. och. gat.	Cz. List. Eu.	Cz. List. PL	Cz. List. Pom.	Cz. list. Mekl.	Bern. Konw.	Dyr. FFH
1	borsuk	<i>Meles meles</i>	S 87				+		+	+
2	dzik	<i>Sus scrofa</i>								
3	jeleń	<i>Cervus elaphus</i>							+	
4	jenot	<i>Nyctereutes procyonides</i>								
5	jeż	<i>Erinaceus sp.</i>	S 1/2	OG			+	+	+	
6	karlik sp.	<i>Pipistrellus sp.</i>		OG			+	+	+	+
7	kret	<i>Talpa europaea</i>		OG			+		+	
8	kuna domowa	<i>Martes foina</i>	S 90				+		+	
9	kuna leśna	<i>Martes martes</i>	S 89				+		+	+
10	lis	<i>Vulpes vulpes</i>						+	+	
11	łasica łaska	<i>Mustela nivalis</i>		OG				+	+	
12	mysz domowa	<i>Mus musculus</i>								
13	mysz leśna	<i>Apodemus flavicollis</i>								
14	mysz polna	<i>Apodemus agrarius</i>								
15	nocek sp.	<i>Myotis sp.</i>		OG	?		+	+	+	+
16	norka amerykańska	<i>Mustela vison</i>								
17	nornica ruda	<i>Clethrionomys glareolus</i>								
18	nornik sp.	<i>Microtus sp.</i>								
19	pizmak	<i>Fiber zibethicus</i>								
20	ryjówka aksamitna	<i>Sorex araneus</i>		OG					+	
21	rzęśorek rzeczek	<i>Neomys fodiens</i>		OG			+	+	+	
22	sarna	<i>Capreolus capreolus</i>							+	
23	szczur wędrowny	<i>Rattus norvegicus</i>								
24	wiewiórka	<i>Sciurus vulgaris</i>	S 38	OG			+	+	+	
25	wydra	<i>Lutra lutra</i>	S 88	OG	+	+	+	+	+	+
26	zając	<i>Lepus europaeus</i>					+	+	+	

Legenda symboli dotyczących fauny użytych w tabelach

Legenda użytych symboli w tabelach	
Symbol	Znaczenie użytego symbolu
Stat. ochr.	status zgodnie z rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 6 stycznia 1995 r. (Dz. U. Nr 13, poz. 61)
Och. gat.	gatunek objęty ochroną gatunkową ścisłą
Och. gat. cz.	gatunek objęty ochroną gatunkową częściową
Cz. List. Eu.	status wg Europejskiej czerwonej listy zwierząt i roślin zagrożonych wyginięciem w skali światowej (Wajda, Żurek 1993)
Cz. List. PL.	status wg Czerwonej listy zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński 1992)
Cz. List. Pom.	status wg Czerwonej listy zwierząt Pomorza Szczecińskiego (Zyska 1996)
Cz. list. Niem.	status wg Rote Liste (Bundesamt für Naturschutz 1998)
Cz. list. Mekl.	status wg Rote Liste (Die Umweltministerin des Landes Mecklenburg - Vorpommern 1993)
Cz. list. Brand.	status wg Rote Liste (Ministerium für Umwelt Naturschutz und Raumordnung des Landes Brandenburg 1992)
E	gatunek posiadający status wymierającego
V	gatunek posiadający status narażonego na wyginięcie
R	gatunek posiadający status rzadkiego
I	gatunek posiadający status zagrożonego, lecz nie wiadomo w jakim stopniu
K	gatunek posiadający status „być może zagrożonego”, gatunek o statusie niedostatecznie znanym
O	gatunek wprowadzony z zagrożenia, niegdyś znajdował się w kraju u kresu egzystencji (E) lub był wyraźnie narażony na wyginięcie (V)
?	status nie rozpoznany
.	gatunek nie ujęty na liście
Bern Konw	status wg Konwencji Berneńskiej
Dyr. FFH	status wg Dyrektywy Habitatowej
Dyr. SPA*	status wg Dyrektywy Ptasiej - tylko dla ptaków
(+)	gatunek ujęty w wykazie Czerwonej listy zwierząt Pomorza Szczecińskiego, Konwencji Berneńskiej lub Dyrektywy Habitatowej lub Ptasiej